Nr 3 september 2013

Amnesty Press

De överlevde kidnapparna i Sinai

Libanon under trycket av syriska flyktingar

Nya konflikter skakar Sydsudan

Möt Yorm Bopha – samvetsfånge i Kambodja

Goda nyheter

I korthet:

15-åring slipper spöstraff
Spöstraffdomen mot en 15-årig flicka som hade våldtagits av sin styvfar i Maldiverna upphävdes den 21 augusti. Flickan dömdes i februari till 100 piskrapp och husarrest för ”hor” efter att ha gripits, tillsammans med styvfadern, i juni 2012 sedan kroppen av en nyfödd baby, som hon hade fött, hittats begravd utanför deras hus. Amnesty anser att flickan överhuvudtaget inte skulle ha åtalats och välkomnar att straffet upphävts. Styvfadern är åtalad för sexuellt övergrepp och mord medan modern är åtalad för att ha dolt ett brott.

CIA-chef greps i Panama
I juli greps Robert Seldon Lady, tidigare stationschef för CIA i den italienska staden Milano, på gränsen mellan Panama och Costa Rica. Anledningen var att det finns en internationell arresteringsorder mot Robert Lady från Italien sedan han i sin frånvaro dömts till nio års fängelse för sin medverkan i kidnappningen år 2003 av den egyptiske imamen Abu Omar. Egyptiern var terroristmisstänkt och fördes till Egypten där han enligt egen utsago torterades. Vid uppmärksammade rättegångar i Milano dömdes drygt 20 andra amerikaner och några personer i den italienska säkerhetstjänsten för delaktighet i kidnappningen. Amnesty krävde den 19 juli att Robert Lady skulle utlämnas från Panama till Italien men efter påtryckningar från USA släpptes han fri och kunde återvända till USA.

Två fria från Guantánamo
Den 28 augusti frigavs två fångar från USA:s fångläger på Guantánamobasen på Kuba. Nabil Said Hadjarab, 34, och Mutia Sadiq Ahmad Sayyab, 37, bägge algeriska medborgare, flögs till Algeriet. Därmed återstår 164 fångar. Enligt amerikansk militär hungerstrejkar 32 av Guantánamofångarna.

Frigivningar i Tchad
Den 19 augusti frigavs Eric Topona, generalsekreterare i UJT, tchadiska journalistunionen, och författaren och människorättsaktivisten Jean Laokole, sedan en domstol i huvudstaden N'Djamena gett dem tre års villkorligt fängelsestraff för ”ärekränkning”. Domarna har överklagats. De bägge männen som greps under våren tackade Amnesty för stöd.

»Stor dag för Litauen«

Omkring 1 000 personer slöt upp den 27 juli upp i Baltic Pride i centrala Vilnius. Motståndare kastade ägg och plastflaskor mot tåget där utländska ambassadörer, EU-diplomater och politiker deltog.

Polisen grep 28 motdemonstranter.

– Detta var en stor dag för mänskliga rättigheter i Litauen där så många hbt-aktivister fritt kunde demonstrera och fick stöd av många åskådare, sade Nicolas Beger, chef för Amnestys kontor för europeiska institutioner. ■

För första gången kunde en Prideparad hållas i centrala Vilnius den 27 juli.

FOTO: TOBIAS MÄDER

Journalisten som Obama inte vill se fri

Abdul Ilah Haydar Shayi, undersökande jemenitisk journalist, frigavs den 23 juli. Han greps i Jemens huvudstad Sanaa i augusti 2010 och dömdes den 18 januari 2011 till fem års fängelse för påstått samröre med al-Qaida.

Abdul Ilah Haydar Shayi var den förste journalist som rapporterade om att USA varit involverat i en missilattack i Abyan-området år 2009. Vid attacken, där förbjudna klusterbomber användes, dödades 41 invånare i området, däribland 21 barn och 14 kvinnor. Regeringen i Jemen bad offren om ursäkt men något rättsligt efterspel har det inte blivit.

Efter att Abdul Ilah Haydar Shayi dömts utfärdade den dåvarande presidenten i Jemen, Ali Abdullah Saleh, en order om att journalisten skulle friges. Någon frigivning blev det dock inte då USA:s president Barack Obama uttryckte sin oro över att Abdul Ilah Haydar Shayi skulle försättas på fri fot.

– Abdul Ilah Haydar Shayi förefaller ha varit samvetsfånge, fängslad enbart på grund av sitt legitima arbete som journalist, sade Philip Luther, chef för Amnesty Internationals avdelning för Mellanöstern och Nordafrika. Vi upprepar våra krav på att regeringarna i Jemen och USA avslöjar sanningen om vad som hände och berättar vem som bar ansvaret för dussintals döda invånare i klusterbombsattacken. ■

Zmitser Dashkevich fri efter avtjänat straff

På morgonen den 28 augusti kunde den vitryske samvetsfången Zmitser Dashkevich lämna fängelset och förenas med sin fru Anastasija, som han gifte sig med i fängelset i Hrodna den 26 december 2012. Zmitser Dashkevich, som är ledare för Maladay Front, Ungdomsfronten, har avtjänat sitt straff men kommer de kommande sex månaderna att vara under övervakning och får inte lämna sitt hem mellan klockan 20 och 06.

Zmitser Dashkevich.

FOTO: VJASNA

Zmitser Dashkevich dömdes i mars 2011 för huliganism och i augusti 2012 fick han en ny dom på ett års fängelse för att ha överträtt fängelsereglerna. Han sade efter frigivningen att han mår bra och att han nu är beredd att fortsätta sina politiska aktiviteter. Han tackade också alla som har gett honom stöd. Flera Amnestygrupper i Sverige har arbetat för hans frigivning. ■

Ledare

En försummad chans

Så kom han då, ”den fria världens ledare” som folkpartiledaren Jan Björklund, uttryckte det. USA:s president Barack Obama charmade de flesta och medierna frossade i välkomnande rubriker.

Amnesty försökte få ner lite smolk i glädjebägaren med ett brev från generalsekreterare Lise Bergh till statsminister Fredrik Reinfeldt och utrikesminister Carl Bildt med förslag på samtalsämnen vid samtalen med Obama, till exempel fånglägret på Guantánamo där fortfarande över 160 män sitter fängslade. Carl Bildt avfärdade i en intervju i SvD den 1 september Amnestys krav med att ”alla de här frågorna behandlas i andra sammanhang”. Nu tycks ändå Guantánamo ha nämnts under besöket även om Amnestys begäran att Sverige ska ta emot fångar, som är friförklarade och inte ens är terroristmisstänkta, inte får gehör av den svenska regeringen.

Att Sverige inte riktade skarp kritik mot den övervakning, som visselblåsaren Edward Snowden avslöjade tidigare i somras, framstod som logiskt när Obamas plan hade lyft från Arlanda och den senaste skandalen briserade. Vid en utfrågning i EU-parlamentet uppgav den brittiske journalisten Duncan Campbell att Sverige spelade en nyckelroll i den gigantiska kontroll som USA och Storbritannien bedriver. Det blev förklarligt varför Sverige i juli tillsammans med Storbritannien inom EU lade in sitt veto mot att unionen skulle utreda övervakning och underrättelseverksamhet. Fredrik Reinfeldts förklaringar om att övervakningen handlar om att bekämpa terrorism och centerledaren Annie Lööfs lugnande (?) försäkringar om att hon utgår från ”att både min telefon och mina mejl kontrolleras av annan makt” blir allt svårare att svälja nu när den gamla ofria världens kontrollorgan, som östtyska Stasi, framstår som amatörer på området total övervakning av medborgare.

Den liberale författaren Johan Norberg påpekade dystert i Expressen den 4 september att ”Obama torterar inte terrormisstänkta, men har en dödslista där han noterar vilka som ska dödas utan rättslig process”.

Amnesty ville också att Sverige skulle ta upp frågan om drönarattacker. Enligt SvD-intervjun såg inte Carl Bildt någon skillnad på drönarattacker och flygattacker ”om de sker enligt krigets lagar”. Nu är USA tämligen ensamt om att anse att folkrätten ger stöd för att Vita huset i sitt globala krig mot terrorismen har rätt att anfalla i vilket land som helst.

Om Carl Bildt gick ner i UD:s arkiv skulle han finna att det fanns en tid då Sverige protesterade mot utomrättsliga avrättningar med drönare. Vid USA:s första drönarattack den 3 november 2002 dödades sex personer, däribland al-Qaidas förmodade chef i Jemen, Qaed Salim Sinan al-Harethi. Dåvarande utrikesminister Anna Lindh kallade attacken för ”en summarisk avrättning som kränker mänskliga rättigheter”. Anna Lindh slog också fast: ”Även terrorister måste behandlas enligt internationell rätt. I annat fall kan vilket land som helst börja avrätta dem som de anser vara terrorister”.

Det var synd att svenska regeringen försummade att säga att det är lika sant år 2013 som det var 2002.

Ulf B Andersson

Innehåll

4. Ett besök hos Yorm Bopha
I ett fängelse i Kambodjas huvudstad Phnom Penh sitter Yorm Bopha. Hon är dömd för sin kamp mot tvångsvräkningar och landexproprieringar som drabbar allt fler kambodjaner. Amnesty Press har besökt Yorm Bopha.

8. Tortyrlägren i Sinai
Många eritreaner som flyr från sitt land hamnar hos kidnapparligor i Sinai. Amnesty Press har mött två som överlevde och berättar om skräcken och tortyren.

10. Libanon under trycket av flyktingarna
I början av september registerade UNHCR att två miljoner syrier flytt undan inbördeskriget och sökt sig till andra länder. Libanon är det land som har tagit emot flest antal syriska flyktingar.

12. Nya konflikter i Sydsudan
I juli 2011 föddes den nya staten Sydsudan. Nu skakas landet av lokala strider med stora flyktingströmmar och styret blir allt mer auktoritärt.

16. Feminism och mänskliga rättigheter
I Mongoliet är feminism och mänskliga rättigheter kontroversiella företeelser. Närverket Monfemnet vill förändra könsroller och stärka människors rättigheter.

18. De kommer ut i Burma
I Burma finns fortfarande den brittiska kolonialtidens lag om förbud mot samkönat sex kvar. Nu vågar dock hbtq-personer komma ut och kämpar mot diskriminering och övergrepp från polisen.

Nyheter 14, Debatt 22, Läst & Sett 24, Fatta Pennan 30

Amnesty Press är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar i Amnesty Press representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

Redaktion:
Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare
Malin Engman, form och redigering
Adress: Box 4719, 116 92 Stockholm.
Besöksadress: Alsnögatan 11
Telefon: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01
E-post: ap@amnesty.se
Hemsida: amnestypress.se
Prenumeration: 160 kr.

Svenska sektionen: postgiro 900072-0, bankgiro 900-0720
Tryckeri: V-TAB AB, Vimmerby, 2013
Pressläggning: 9 september 2013.
Utkommer med 5 nummer 2013.
Manusstopp Nr 4/2013: 30 september 2013
Hos läsarna: 1 november 2013
ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 98 000 ex.
Omslagsbild: Yorm Bopha (till vänster) eskorteras av en vakt till domstolen i Phnom Penh den 5 juni. Foto: Tang Chhin Sothy/AFP/TT.

Kampen mot tvångsvräkningar

Text: Charlotte Simonson Bild: Jonas Gratzer

Yorm Bopha kommer ut i solen, ler stort och kramar om sin familj och sina vänner. Vakterna sneglar försiktigt uppmuntrande på henne.

Den 30-åriga kambodjanskan är tunn under den blå fångdräkten, frihetsberövad men med klar blick och vid gott mod. Hon vet att världen har ögonen på henne. Samvetsfången Yorm Bopha har snart avtjänat ett år av sitt fängelsestraff.

– Jag är inte rädd för jag vet att jag inte gjort något olagligt. Det jag är rädd för är att förlora hem och försörjning. Jag hade inget val. Jag var tvungen att kämpa emot, säger Yorm Bopha.

Det är besökstid i fängelset i Phnom Penh, där hon delar 32 kvadratmeter och en toalett med 19 medfångar. Hennes nioårige son har krupit upp i hennes knä.

Yorm Bopha är en av dem som har gripits för protester mot den markexpropriering som har eskalerat i Kambodja. Billig arbetskraft och rika naturtillgångar lockar investerare till landet, och regeringen delar ut landkoncessioner i rask takt. Liten hänsyn tas till dem som råkar bo på eftertraktad mark.

Monsunregn över Phnom Udong. Hit förflyttades invånarna från Borei Keila.

Somsukontae, 43, förlorade allt när familjen lämnade sitt hem i Borei Keila.

➢ Enligt den kambodjanska människorättsorganisationen Licadho har över 400 000 kambodjaner tvångsförflyttats sedan år 2003.

– Det är det människorättsbrott som berör flest kambodjaner i dag. Det är också direkt kopplat till andra grava brott mot mänskliga rättigheter som till exempel människohandel, fattigdom, barnarbete och våld i hemmet, säger Naly Pilorge, chef för Licadho.

I Phnom Udong, drygt fyra mil från Phnom Penh, öser regnet ner och gör lervälling av den mark där pålar till enkla hus slagits ner. Det vilar en stilla uppgiven stämning över området, som liknar ett flyktingläger.

I januari 2011 dumpades över hundra familjer från lastbilar av här. Företaget Phanimex hade investerat i familjernas gamla kvarter i stadsdelen Borei Keila i Phnom Penh. Familjerna erbjöds några hundra dollar för att flytta och blev lovade nya bostäder.

När de kom hit fanns det dock bara bambugräs. De hade ingenting med sig, eftersom allt – hem och ägodelar – hade jämnats med marken när de inte var hemma.

– Jag födde mitt barn här på marken, under en presenning, säger 43-åriga Somsukontae.

Hon lyfter sin drygt ettåriga son från bröstet. Han ser ut att vara några månader gammal. I en kastrull simmar en vit tunn soppa gjord på bananpalm.

Somsukontae greppar min arm i regnet och ser på mig leende, insmickrande. Ingen tigger öppet men hela situationen andas desperation. Här är långt från skola, sjukhus och marknad.

Tap Venny, 32, greps när hon protesterade mot tvångvräkningen vid Boeung Kak-sjön.

»Vi gör det för barnens skull, för framtiden. Det är vår enda chans.«

De omkring 800 boende saknar el, mat och dricksvatten. Att deras id-handlingar är borta gör det svårt att få jobb och lån. Nu tvingas de leta krabbor på fälten för att få något att äta. En del personer säljer hår när köpare kommer.

Krigsåren är över i Kambodja. I åratal har nu rått ”politisk stabilitet”, med stark ekonomisk tillväxt, i det bördiga landet. Ändå uppskattas att ett av tre barn under fem år är undernärt. Husen i Phnom Udong är skänkta av hjälporganisationer. Regimen räknar kallt med att någon annan tar det sociala ansvaret i ett land som byggts upp av ickestatliga hjälporganisationer och utländskt bistånd.

Det ekonomiska biståndet motsvarar halva statsbudgeten och människorättsorganisationer har vädjat till givarländer att sätta kraft bakom krav på den genomkorrupta och allt mer hårdhänta eliten. Vid flera tillfällen de senaste två åren har regeringen bistått företagen med militärt våld mot befolkningen.

Yorm Bopha blev en nagel i ögat för polisen sedan hon höjt sin röst mot gripandet av 13 kvinnor, som demonstrerat mot tvångsförflyttningar från området kring sjön Boeung Kak i centrala Phnom Penh. Sjön, som de boende levde av, fylldes igen och människors hem revs när företaget Shukaku, ägt av en senator, ville exploatera marken.

32-åriga Tep Vanny, en av de 13 gripna, bor kvar intill de sanddyner som en gång var en sjö. Hennes gamla butik har ersatts av ett högkvarter för kampen för rätten till land och för Yorm Bophas frigivning. Genom kampanjer och protestaktioner har hon, tillsammans med andra aktivister, lyft frågan till internationell nivå. Amnesty International har klassat Yorm Bopha som samvetsfånge och kommer att lyfta fram hennes fall i den världsomfattande kampanj ”Letter Writing Marathon” (”Skriv för frihet” i Sverige) som genomförs i slutet av året.

– Vi gör det för barnens skull, för framtiden. Det är vår enda chans, säger Tep Vanny.

Hennes blick är härdad. Hon är trött och orolig för försörjning och sonens skolgång men hon har sagt att hon ska kämpa tills hon dör.

Licadho har noterat en dramatiskt ökad fara för människorättsförsvarare de senaste tre åren. Förra året dödades

bland andra den kände miljöaktivisten Chut Wutty och en undersökande journalist samt en 14-årig flicka i samband med en landkonflikt. Otaliga andra har trakasserats av domstolar. Bland dessa finns radioprofilen Mam Sonando, som dömdes till ett 20-årigt fängelsestraff men nu har släppts. Straffrihet för förövare råder och greppet om medierna hårdnar.

Polisens hot mot Yorm Bopha började kort efter att hon blivit en centralfigur i motståndet kring sjön Boeung Kak. Hon fick veta att hon var svartlistad. I december 2012 dömdes hon till tre års fängelse för ”uppsåtligt våld” mot två civila män. Det hela var, enligt bland annat Human Rights Watch, en helt igenom politiskt motiverad dom, utan bevis och med falska vittnesmål.

– Lagen finns bara på papper. Jag visste att jag skulle fängslas, för det är så vårt rättssystem fungerar, säger Yorm Bopha.

Hon håller armarna om sin son, som dricker kola med sugrör. Han besöker henne i fängelset två gånger per vecka. Vi får vara med under besöket men fotoförbud råder.

En del av Yorm Bophas medfångar har begått grova brott och somliga har svåra sjukdomar. Skriken, bråken och smutsen plågade henne till en början. Hon fick andningsproblem men mår bättre nu.

– Vi är utomhus oftare nu och jag tränar, mediterar och försöker somna tidigt. Jag känner kärlek och stöd från omvärlden, familj och vänner. Om de är starka, måste jag vara stark, säger Yorm Bopha.

»Jag känner kärlek och stöd från omvärlden, familj och vänner. Om de är starka, måste jag vara stark.«

På väg därifrån, i tuk-tuk genom Phnom Penh, finns energi och kampanda i maken Lous Saekohns ögon. När jag träffade honom för ett halvår sedan var han skakad och rädd. Nu hyser han större hopp.

– Jag kämpar vid min frus sida. Utan land har vi ingen framtid, säger han. ■

Sombo Sut, 60, håller upp en bild på sin dotter Yorm Bopha.

Lous Saekohn på väg över fängelsegården tillsammans med sonen för att besöka Yorm Bopha i fängelset.

Bakgrund

Vid 1990-talets slut var Kambodja i spillror efter de krig som hade pågått sedan 1970. Under tio års tid, fram till 2008, fick landet i snitt 600 miljoner US-dollar om året från givarländer. Sverige har gett bistånd till landet sedan 1979. Kambodja har en av världens fattigaste befolkningar.

45 procent av Kambodjas mark har hyrts ut till privata investerare. Förra året frös Världsbanken sina lån till Kambodja efter tvångsförflyttningen från sjön Boeung Kak.

I valet den 28 juli segrade återigen premiärminister Hun Sens parti Kambodjanska folkpartiet. Oppositionspartiet CNRP gick dock starkt framåt och ledaren Sam Rainsy erkänner inte valresultatet. Valfusk har rapporterats.

I juni fastställde appellationsdomstolen Yorm Bophas dom, kortad till två år. Beslutet orsakade protester utanför Hun Sens hem.

De överlevde tortyrlägren i Sinai

Trafficking och kidnappning av afrikanska flyktingar i Egypten har pågått i flera år. Amnesty Press har mött två män som överlevde fångenskapen i Sinai.

Text: Bengt Sigvardsson
Bild: Jesper Klemedsson

24-årige Daniel och 21-årige Merhawi sitter i en ödslig park i den israeliska staden Petah Tikva. Merhawi är tystlåten och inåtvänd. Hans armar är fulla av ärr efter tortyr.

– Vi hade inte en tanke på att ta oss till Israel. Planen var att fly till Sudan. Väl där skulle vi planera vidare, säger Daniel.

De är två av cirka 3 000 personer som varje månad flyr diktaturens Eritrea. Daniel och Merhawi är några av de tusentals eritreaner som har hamnat i händerna på brutala människohandlare. Daniel flydde till fots från Eritreas huvudstad Asmara med tre vänner i början av 2012. Efter 10 dagar nådde de den sudanesiska gränsen.

– Sudanesiska gränsvakter välkomnade oss och sade att de skulle ta oss till ett FN-flyktingläger, säger han.

Beväpnade män tog dem till en pickup.

– När vi såg kedjor på flaket blev vi misstänksamma och skrek på hjälp men vi var långt ifrån någon bebyggelse, säger Daniel.

Männen kedjades fast på flaket. Det blev början på en flera veckor lång färd norrut. Kidnapparna ville ha 3 000 dollar per person för att smuggla dem till Israel, trots att ingen av flyktingarna hade planer på att ta sig dit. Pickup-bilarna korsade utan problem gränsen till Egypten där flyktingarna överlämnades till beväpnade beduiner i en bergsby. Där fick de sällskap av fler eritreaner.

– De hade betalt smugglare för att föras till Israel men sedan blivit kidnappade, berättar Daniel.

De var nu sammanlagt 64 eritreaner som transporterades vidare över Nilen i en liten båt. På andra sidan väntade ett nytt beduingäng.

– De lade oss ovanpå varandra på pickup-flaken mellan stora plasttankar. Vi kedjades ihop och täcktes med filtar. Under färden stoppades vi i ibland av poliser eller militärer. Vi skrek på hjälp men inget hände, säger Daniel.

Vid Suezkanalen lastades de över i småbåtar och täcktes med fisk. På andra sidan, på Sinaihalvön, lämnades de över till andra beduiner som körde dem norrut till några betongbyggnader i öknen.

Här i Sinai verkar nätverken som sträcker sig från Sudan och Egypten till Israel och Sverige.

»När vi såg kedjor på flaket blev vi misstänksamma och skrek på hjälp.«

– Väpnade män höll vakt kring byggnaderna. Vi tvingades ned på golven i byggnaderna och kedjades samman i fötterna, säger Daniel.

Beduinerna ville ha 5 500 dollar av dem vardera för att ta dem till Israel. De frågade efter telefonnumren till eritreanernas släktingar i Israel.

– Ingen av oss hade släktingar där men de trodde oss inte utan började slå oss med käppar och elkablar tills vi svimmade. Sedan torterade de oss för att vi skulle ringa våra familjer i Eritrea och säga åt dem betala lösensumman. De sade att inbetalningarna kunde göras varsomhelst i världen, säger Daniel.

Allteftersom att slagen haglade ringde alltfler sina familjer.

– Vi tvingades be dem ringa tillbaka. När mina föräldrar ringde upp började kidnapparna misshandla mig. Jag skrek av smärta medan en översättare sade åt mina föräldrar att de skulle döda mig och sälja mina organ om de inte betalade, säger Daniel.

Enligt Daniel dödades två av hans medfångar.

– De lät kropparna ligga kvar bred-

vid oss. Senare fick jag veta att de alltid brukar döda någon för att skynda på betalningarna, säger han.

Efter en och en halv månad hade Daniels släktingar sålt allt de ägde och betalat lösensumman. Först när allas familjer hade betalat kördes de från lägret men inte mot friheten.

– De sålde oss till andra beduiner i ett annat tortyrläger, suckar Daniel.

Nu var priset för frigivande 25 000 dollar. Flyktingarna hängdes upp och ned i kedjor och slogs med olika tillhyggen.

– De slog framförallt på mitt könsorgan. Idag har jag svåra skador på mina genitalier, berättar Daniel.

Några fick smält plast hälld över sina ryggar. Andra torterades med el.

– Och så ringde de upp våra familjer som åter fick lyssna till våra skrik, säger Daniel.

Hans familj fick tigga ihop 25 000 dollar av vänner och släktingar i utlandet.

– De betalade summan i omgångar. Det mesta överfördes via Western Union i Kairo, hävdar Daniel.

Därefter släpptes slutligen Daniel och några andra medfångar fria i ett bergsområde.

– Vi var svaga, uppgivna och gick som i dvala tills vi nådde en asfaltsväg och såg skyltar med hebreisk text, säger han.

Israeliska soldater tog dem till ett sjukhus. Därefter fängslades de i enlighet med Israels anti-infiltratörslag (se Amnesty Press nummer 4/2012). Daniel frigavs efter två månader av humanitära skäl. Han bor nu på ett boende för tortyroffer i Petah Tikva.

På Amnesty Internationals kontor i Tel Aviv träffar vi Sara Robinson. Hon berättar att det senaste året har nästan alla afrikaner som kommit till Israel kidnappats i FN:s flyktingläger i östra Sudan eller i gränsområdet mellan Sudan och Egypten.

– Tidigare var det framförallt flyktingar som hade anlitat smugglare som kidnappades. Nu rör det sig om afrikaner som inte planerat att ta sig till Israel, säger hon.

Fram tills för cirka ett år sedan tog sig flera tusen afrikaner årligen över gränsen till Israel. Under första hälften av 2013 var de färre än 20 personer. En över 200 kilometer nybyggd israelisk barriär vid gränsen till Egypten, tortyrlägren i Sinai och de hårda israeliska

Merhawis armar bär spår av tortyren när smält plast droppades på huden. Han är en av tusentals eritreaner som har kidnappats i flyktingläger i östra Sudan.

infiltratörslagarna har fått flyktingar att söka nya vägar till väst.

– Det har även inneburit att flyktingsmugglarna har bytt strategi och inriktar sig på kidnappningar och människohandel. De tillhör nätverk som sträcker sig från Eritrea, Sudan, Etiopien och Egypten till Israel och vidare till väst, säger Sara.

I Kairo besöker vi en inofficiell hjälporganisation för afrikanska flyktingar.

– Den egyptiska regeringen förnekar omfattningen av tortyrläger och människohandel i Sinai. Om den skulle erkänna problemet hade den tvingats vidta åtgärder, säger en anonym manlig handläggare.

Han anser även att det åligger FN att förhindra kidnappningar i sina läger och att Sudan måste skärpa bevakningen vid gränsen till Egypten.

– Stora delar är inte bevakade och beduinerna känner landskapet väl. De har smugglat varor och vapen i hundratals år. Idag ger människohandel störst profit, säger han.

För dem som flyr eller friges från tortyrlägren väntar nya utmaningar.

– De lyckligt lottade omhändertas av goda beduinledare, men de som upptäcks av egyptisk polis blir fängslade på obestämd tid under omänskliga förhållanden, säger mannen.

Såväl Egypten som Israel klassar dem som inkräktare. Risken för deportation är överhängande.

– Endast de som tar sig till UNHCR (FN:s flyktingorgan) i Kairo kan få flyktingstatus och service, säger mannen. ■

Fotnot: Den 2 april publicerade Amnesty International en rapport om kidnappningarna av flyktingar i Egypten och Sudan. Läs mer på http://www.amnesty.se/nyheter/nyheter/56755/
24 oktober 2011 intervjuade Amnesty Press Meron Estefanos om eritreaner som torteras. Artikeln finns på amnestypress.se/artiklar/reportage/24106/eritreaner-intervjuas-i-radio-medan-de-torteras/

Daniel och Merhavi sitter i en park i Petah Tikva utanför Tel Aviv. De bor på ett israeliskt boende för tortyroffer.

FOTO: BENGT SIGVARDSSON

Libanon på bristningsgränsen

I början av september rapporterade FN att antalet flyktingar från Syrien nu har passerat siffran två miljoner. Det största antalet flyktingar finns i Libanon där syriska flyktingar möter både hjälpsamhet och ökat motstånd.

Text: Jenny Gustafsson Bild: Alia Haju

Hundratusentals syrier arbetar i Libanon, främst inom byggnadssektorn och jordbruket.

Ett av de allra första tecknen var en handskriven banderoll som vajade över vägen i Bhamdoun, en liten stad i de libanesiska bergen. Det var förra sommaren och den uttryckte ett tydligt budskap till syrierna som arbetade eller sökt skydd undan kriget i området: Rör er inte ute på gatorna efter mörkrets inbrott. Invånarna i Bhamdoun tyckte sig se en ökning av småstölder och andra brott och skulden lades på syrierna. Liknande banderoller har sedan dess dykt upp på andra platser runtom i Libanon.

Människorättsaktivister har protesterat och kallat det lagvidrig diskriminering. Andra har inte upprörts alls. I takt med att antalet syriska flyktingar i landet har ökat ifrågasätts deras plats och rättigheter i samhället.

Abir Wahib, en skulptör från Damaskus som sökt skydd i Libanon, berättar om hur syrierna ständigt måste vara på sin vakt. Många försöker dölja sin accent och andra kännetecken för att inte särbehandlas eller drabbas av våld. Hon berättar om en incident på en buss:

»Detta är vad du är värd, din syriske hund.«

– Jag satt längst bak i bussen. Bredvid föraren satt en man med en aggressiv attityd. De var vänner och pratade med hög röst om hur han som satt bredvid hade varit i Syrien och stridit på regimens sida. Bakom dem satt en ung syrisk kille. Det var uppenbart då han hade han ett paket med underkläder i famnen av ett märke som bara säljs i Syrien. Han såg oroad ut av deras prat. När han skulle gå av lämnade han fram en sedel för att betala. Istället för att ge honom rätt växel tillbaka tog mannen i framsätet ett mynt och kastade på honom: ”Detta är vad du är värd, din syriske hund”.

Det finns många berättelser likt Abir Wahibs. Hot och misshandel är inte ovanliga och klaras sällan upp. I oktober förra året bröt sig polisen in i ett hus där migrantarbetare bodde och grep och misshandlade flera av dem. En av männen berättade för Human Rights Watch i Beirut att polisen kvarhöll dem i flera timmar utan anledning och misshandlade dem med elektriska batonger. I juni detta år skedde en attack på en buss i Beiruts utkanter. En grupp syrier på väg till en tv-inspelning

Um Mohammed bor med sin man och tre barn i ett tält i en by i Bekaadalen. Hon säger att hon bara mött vänlighet från libaneser.

FOTO: KARIM MOSTAFA

stoppades av beväpnade män som misshandlade syrierna med knivar och käppar.

Libanon, med en yta mindre än Skåne, har idag den allra största gruppen syriska flyktingar. I början sökte människor främst skydd i byarna utmed gränsen men idag är flyktingarna spridda över hela landet. Idag finns mellan 1 och 1,5 miljoner syrier i Libanon, ett land med strax över 4 miljoner invånare. En del, som arbetar för låga löner inom jordbruks- eller byggsektorn, har varit i Libanon länge. Av flyktingarna var drygt 718 000 personer den 3 september registrerade av FN:s flyktingorgan UNHCR. Fler syrier väntas komma till Libanon. FN beräknar att hälften av befolkningen i Syrien vid årets slut kommer att behöva humanitär hjälp.

I Libanon är problemen inte bara humanitära. Landet har en komplicerad gemensam politisk historia med Syrien sedan den ottomanska tiden och det franska kolonialstyret. Det finns djupt rotade förutfattade meningar om ”den andre”. För många libaneser är den typiske syriern antingen en fattig migrantarbetare från landsbygden eller en hårdhänt regimtrogen agent. Dessa föreställningar, starkt inpräntade i det nationella medvetandet, påverkar både synen på flyktingarna och bemötandet av dem.

»Här i Libanon har de palestinska flyktingarna länge levt som andra klassens medborgare. Nu är syrierna på väg att ta deras plats.«

I augusti kom forskningscentret Fafo med siffror om libanesernas ställning i flyktingfrågan. Mycket är nedslående läsning. På frågan om de känner sig bekväma att dela en måltid eller bo granne med en syrisk familj svarade drygt två tredjedelar av de tillfrågade nej.

– Det vi ser nu är en blandning av gamla och nya fördomar. Det finns stereotypa bilder av syriska män, ofta relaterad till brottslighet och att de tar jobb ifrån libaneserna. Föreställningarna om kvinnor är ofta sexualiserade, de målas ut som att de saknar moral och etik. Detta påverkar förstås hur människor blir behandlade, säger Cathrine Thorleifsson från Fafo.

– Här i Libanon har de palestinska flyktingarna länge levt som andra klassens medborgare. Nu är syrierna på väg att ta deras plats, påpekar hon.

Anklagelserna om att flyktingarna tar jobb ifrån lokalbefolkningen baseras ofta på faktiska erfarenheter, menar Cathrine Thorleifsson. Syrierna har främst bosatt sig i fattiga områden på landsbygden, där konkurrensen om jobben är hård. Inga formella läger har byggts upp, i motsats till Jordanien och Turkiet. Istället lever flyktingarna i egenhändigt byggda tält, i små rum eller hemma hos libanesiska familjer. Norra Libanon, dit den största delen flyktingar tagit sig, är också landets mest utsatta. Arbetslösheten är hög, sjukvård och infrastruktur undermåliga och fattigdomen är mer utbredd än på andra ställen. Ashraf Alhafny, en syrier från Damaskus, arbetar med psykologisk support till flyktingar i Tripoli.

– Det ekonomiska läget är otroligt tufft. Hyrorna har blivit höga medan lönerna dumpats. Många syrier, desperata att mätta sina barn, tar jobb för 100 dollar som en libanes vill ha 1 000 dollar för. Det skapar ilska och leder till kidnappningar, attacker och ett agg gentemot syrier. Jag vill inte se att vi blir fiender, säger han.

Rötterna till en sådan animositet finns redan. I mitten av 1970-talet ingrep Syrien i det libanesiska inbördeskriget, vilket blev starten på en 29 år lång ockupation. Många negativa föreställningar om syrier grundar sig på vad som skedde under dessa år. Att de flesta flyktingarna idag flyr undan just denna förtryckande regim, och därför delar samma utsatthet, ändrar inte läget.

– Mycket hat byggdes upp under åren av syrisk ockupation. Människor var inte säkra någonstans. Ifrågasatte man saker riskerade man att fängslas och torteras. Och de syriska soldaterna hade ett carte blanche att agera precis som de ville i Libanon. Nu tänker många att det är dags att återgälda allt ont som Syrien gjorde då, säger Reem Harb, som arbetar för UNHCR.

Samtidigt finns många libaneser som har en annan inställning. Mycket av hjälpen till de syriska flyktingarna kommer från icke-offentliga initiativ. Det handlar om privatpersoner som öppnar sina hem för okända flyktingfamiljer och eldsjälar som jobbar för en ökad förståelse. UNHCR och andra organ vill öka sitt stöd även till libanesiska familjer i flyktingtäta områden men pengar saknas. Hittills har FN bara fått en fjärdedel av det internationella stöd som har utlovats.

– Som det ser ut idag kan vi omöjligt hjälpa både syrierna och libaneserna. Det betyder att alla dessa problem kommer öka för landet är på bristningsgränsen nu, säger Joelle Eid från UNHCR.

Trots allt finns det också gott som kommit utav kriget. Situationen har fört syrier och libaneser närmare varandra och de har visat nya sidor av varandra. Raghad Mardini, en före detta Damaskusbo och byggnadsrestaurerare, berättar om en oväntad förändring.

– Kriget visar libaneserna en annan sida av oss syrier. Många i Libanon visste inte ens att vi har intellektuella och hade en spännande konstscen. Nu frågar folk mig: ”Var har ni gömt er under alla dessa år?”. Men vi har inte gömt oss, det är bara det att ingen letat, säger hon. ■

Mohammed, 14, flydde med familjen från Aleppo sommaren 2012. Nu står han vid ett stånd vid vägkanten och berättar att människor svär åt honom.

Sally Samaan är en syrisk konstnär som har flytt från Damaskus till Beirut. Hon tycker det är bäst att inte skylta med att hon är syrier.

Nya konflikter plågar Sydsudan

Många flyktingar har återvänt hem till Sydsudan de senaste åren.

Rebeller och etniska motsättningar plågar regionen Jonglei i Sydsudan. Tiotusentals människor är på flykt undan strider mellan beväpnade grupper och regeringssoldater, som anklagas för att delta i attacker. I huvudstaden Juba fruktar människorättsaktivister och hjälparbetare regeringens skärpta restriktioner.

Text: Katarina Höije Bild: Camille Lepage

Lukten av lera och våt halm blandas med matoset som letar sig in i hyddan. För första gången på över en månad förbereder James Nier Ajaccios mamma middagen åt James och hans yngre bror. På menyn står durra, majs och jordnötter, basvaror för befolkningen i Jonglei, en region i Sydsudan.

– Det är bara några dagar sedan vi slogs mot Murle och Yau Yau-rebeller i Tangayang, en by i Piborregionen, säger James från träsängen som han delar tillsammans med sin bror.

– Marschen till slagfältet tog tre veckor. Vi turades om att bära vapnet. Själva striden pågick bara en vecka, fortsätter han.

Invånarna i hans hemby Yuai tillhör folkgruppen Lou Nuer. Männen de slogs mot kommer från Murle-stammen. I många år har stammarna i Jonglei stulit boskap från varandra men nu har striderna trappats upp och många har de senaste åren dödats i jakten på boskapstjuvarna. Det senaste ett och ett halvt åren har dessutom massakrer på civila avlöst varandra.

Kampen om boskap har nu utvecklats till allvarliga strider i Jonglei.

»När vi flydde följde soldaterna efter oss i dagar.«

Våldet kulminerade i juli i år när tusentals Lou Nuer-ungdomar beväpnade med Kalasjnikovs drabbade samman med Yau Yaus rebeller. Hundratals personer dödades och drygt 100 000 människor flydde in i bushen, enligt människorättsorganisationer. En del flydde över gränserna till grannländerna Uganda, Kenya och Etiopien. Hela Murle-byar tömdes på invånare. Soldaterna i regeringsarmén SPLA, Sudan People Liberation Army, som är satta att skydda befolkningen, deltog i attackerna uppger personer som överlevde striderna. Thalano Kolen förlorade två av sina åtta barn i anfallet. Hon vågar inte återvända till hembyn.

– När vi flydde följde soldaterna efter oss i dagar. Flera veckor efter attacken är de fortfarande kvar i byn, säger hon.

Konflikten i Jonglei är inte ny men här finns alla ingredienser för en situation som mycket snabbt kan förvärras, konstaterar människorättsaktivisten Peter Gazuli:

– När byar töms på folk, människor som sedan försvinner spårlöst, finns det all anledning att vara orolig.

Målarfärgen hänger i flagor på väggarna på kontoret i Sydsudans huvudstad Juba där han tar emot. Peter Gazuli tillhör själv folkgruppen Murle. Han har ägnat de senaste ett och ett halvt åren åt att dokumentera övergrepp mot stammen, som är i minoritet i Jonglei.

– Det finns kopplingar mellan vad som händer i Jonglei och politiker i Khartoum (Sudans huvudstad), säger han.

Det är ett påstående som stöds av uttalanden från regionens tidigare guvernör som bland annat ska ha sagt att Murle som känner sig hotade i Jonglei är fria att flytta på sig om de inte känner sig trygga i regeringssoldaternas närvaro.

– Det går kanske inte att prata om etnisk rensning men att flera av övergreppen riktar sig mot Murle och att

det är regeringssoldater som ligger bakom råder det ingen tvekan om, säger Peter Gazuli.

Han konstaterar att klimatet i huvudstaden har hårdnat. Efter mörkrets inbrott kantas gatorna av militärer. Fyrhjulsdrivna fordon stoppas regelbundet och hjälparbetare och diplomater berättar om hur de kvarhålls i flera timmar.

– Presidenten skärper kontrollen inför valet om två år, säger Peter Gazuli.

President Salva Kiir sparkade den 24 juli hela regeringen och vicepresidenten Riek Machar. Bedömare såg detta som tecken på maktkamp inom SPLM och kritiker varnar för ett alltmer auktoritärt styre.

Det är lite mer än två år sedan Sydsudan blev självständigt från Sudan. Men det betyder inte att beroendet av Khartoum-regeringens svängningar är över. En övervägande del av det nya landets statskassa fylls på från oljefälten norr om Juba, nära gränsen mot Sudan. Trots förhandlingar med Kenya om en ny oljeledning till grannlandets kust transporteras den sydsudanesiska oljan fortfarande via Sudan.

Relationen med Khartoum är allt annat än hjärtlig. I april ströp Sudan transporten av olja sedan förhandlingarna med Sydsudan hade brutit samman. Hotet om stängning hänger ständigt över Juba-regeringen, konstaterar Ine Måreng, ministerråd på den norska ambassaden i Sydsudan.

– Sydsudan är direkt beroende av inkomsterna från oljan. En ny stängning skulle vara förödande, säger hon samma dag som nyheten kommer om att Khartoum och Juba enats om fortsatt samarbete kring transporten av Sydsudans rikedomar.

Det är dock är ett bräckligt avtal. Motsättningarna mellan de två regeringarna är fortsatt starka och går flera år tillbaka till det fredsavtal som förhandlades fram 2005. Då ingicks vapenvila och Sydsudan utlovades en folkomröstning om man ville höra till Sudan eller bilda en egen stat. En stor majoritet röstade för självständighet och den 9 juli 2011 utropades den nya staten Sydsudan,

Politikerna i Juba kämpar nu för att hålla samman en nyfödd nation där etniska motsättningar är vardag och samhällstjänster som skolor, sjukvård och vägar saknas efter drygt 20 år av krig. Jonglei är ett talande exempel. Här är 80 procent av befolkningen analfabeter och 90 procent av vägarna saknar asfalt och förvandlas till lera under regnperioden. Under de förhållandena ska 500 fredsbevarande FN-soldater skydda den redan utsatta befolkningen. Totalt består FN-styrkan i Sydsudan av 7 000 personer.

Ungdomar från folkgruppen Lou Nuer återvänder till sin by i Jonglei efter att ha deltagit i strider.

»Jag vill inte att mina söner ska behöva slåss mot boskapstjuvar. Allt vi vill ha i Sydsudan är fred.«

Kapten Khis hade aldrig hört talas om Sydsudan, än mindre konflikten i Jonglei, när han klev på ett av den nepalesiska arméns transportplan i Nepals huvudstad Kathmandu för tre månader sedan. Nu patrullerar han en region där en FN-helikopter sköts ner av regeringssoldater för mindre än ett halvår sedan. Flera av hans kollegor dödades av separatistiska rebeller när de försökte uppfylla FN-missionens primära uppdrag – att skydda civilbefolkningen, något som ledde till att all patrullering stoppades.

FN-styrkan har därmed blivit beroende av en part som anklagas för övergrepp, nämligen regeringsarmén SPLA. Nu lyfter inga FN-helikoptrar till områden som klassificeras som högriskområden utan en SPLA-officer ombord, något som ytterligare komplicerar de humanitära insatserna i Jonglei.

– Det är ett krav från piloterna, säger FN:s speciella sändebud Hilde Johnson på högkvarteret i Juba. FN-organisationerna och de humanitära aktörerna vill gärna göra mer men saknar resurser för att möta behoven.

Hjälporganisationerna förbereder matpaket för de över 70 000 internflyktingar som har samlats i regionhuvudstaden Pibor i väntan på att FN:s matvaruprogram, WFP, ska börja flyga in säckar av ris, majs och durra till regionen.

–Jag tänker på mat hela tiden, säger Thalano Kolen.

Sedan en vecka tillbaka är den leriga marken utanför guvernörens residens i Pibor hennes hem. Utan mat vill hon inte återvända till byn där de sex barnen, som överlevde boskapstjuvarnas och soldaternas attack, är kvar.

–Jag ser soldaterna i blåa hjälmar passera på vägen och frågar mig själv vad de kan göra för mig och barnen. Jag vill ha skolor, sjukvård och vägar. Jag vill inte att mina söner ska behöva slåss mot boskapstjuvar. Allt vi vill ha i Sydsudan är fred, säger Thalan Kolen.

Så här långt har hon inte sett någon skillnad.

– Rebellerna anfaller och befolkningen flyr på nytt, säger hon.

Så påbörjar hon den långa vandringen hem till byn. Denna gång utan mat. ■

Svidande kritik mot FN

Amnesty International riktade den 27 augusti svidande kritik mot UNMIK, FN-administrationen i Kosovo. UNMIK tog över styret av Kosovo i juni 1999 efter de serbiska styrkornas uttåg när NATO:s bombkrig mot Jugoslavien avslutades. Trots att UNMIK hade getts i uppdrag av FN:s säkerhetsråd att skydda mänskliga rättigheter i Kosovo har FN-administrationen visat en ”chockerande nonchalans” när det gäller serber som fördes bort och mördades, anser Amnesty.

Efter att UNMIK anlände till Kosovo fortsatte enligt Amnesty systematiska och omfattande attacker mot civilbefolkningen där många personer fördes bort för att mördas. Den NATO-ledda KFOR-styrkan var oförmögen att skydda serber och romer mot hämndaktioner från UÇK, Kosovas befrielsearmé. Amnesty har granskat fall som har anmälts till HRAP, en rådgivande människorättspanel inrättad av UNMIK, där anhöriga till försvunna och bortförda personer har kunnat lämna in klagomål. I Amnestys rapport konstateras ett mönster. UNMIK:s internationella polisstyrkor struntade i att samla in bevis, genomföra vittnesförhör och att inleda förundersökningar. Många fall har lagts ned efter att kroppen efter en försvunnen person har överlämnats till de anhöriga. Brist på information till de anhöriga har varit vanligt och det har funnits fall där UNMIK-polisen fortsatt betrakta människor som ”försvunna” trots att kropparna har återfunnits flera år tidigare.

Amnesty anser att UNMIK:s underlåtenhet att undersöka brott som kan utgöra ”brott mot mänskligheten” bidrar till att skapa ett klimat av straffrihet i Kosovo. Amnesty kräver att de anhöriga ska få kompensation och att EULEX, den EU-mission som i december 2008 tog över ansvaret för polis- och rättsfrågor i Kosovo, nu utreder kidnappningar och mord som förekommit efter Kosovokriget 1998–99.

Ulf B Andersson

Kosovoserber i Gracanica håller upp bilder på saknade anhöriga vid en manifestation den 30 augusti, FN:s internationella dag för försvunna.

FOTO: ARMEND NIMANI/AFP/TT

Nyheter

Proteststorm mot Ryssland

Sedan den ryska lagen som förbjuder ”propaganda mot icke-traditionella familjeformer” trädde i kraft den 1 juli har situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner drastiskt försämrats.

– Lagen har skapat ett klimat av intolerans och uppmuntrar våld från medborgargarden, sade John Dalhuisen, chef för Amnesty Internationals avdelning för Europa och Centralasien, den 4 september. Myndigheterna underlåter att undersöka hatbrott och lagen innebär en statligt stödd diskriminering av hbt-personer.

Runt om i världen har protester mot den ryska lagen förekommit, allt från kritik från regeringar till höjdhopperskan Emma Green Tregaros regnbågsnaglar vid friidrotts-VM i Moskva. En av de största manifestationerna genomfördes i Köpenhamn den 20 augusti. Arrangörerna Copenhagen Pride, Sabaah, Amnesty International, LGBT Danmark och AllRightsCPH, hade räknat med 2 000–3 000 deltagare när de utlyste demonstrationen ”To Russia With Love”. Enligt polisen kom över 10 000 personer till demonstrationen som under rop som ”It´s okay to be gay” gick genom Köpenhamns gator. Politiker från hela spektrat, från Enhedslisten till Dansk Folkeparti slöt upp.

Inte en enda gardin rörde sig dock i ryska ambassadens fönster när de 10 000 demonstranterna nådde sitt mål. Tusentals namnunderskrifter proppades som avslutning ned i ambassadens brevlåda, rapporterade Politiken.

Ulf B Andersson

FOTO: JENS DRESLING/POLFOTO/TT

Över 10 000 personer tågade till den ryska ambassaden i Köpenhamn den 20 augusti.

Ricardo Salgado, internationell sekreterare i LIBRE.

FOTO: JOCKE NYBERG

Honduras går till val i höst

I Honduras fortsätter de utomrättsliga avrättningarna som särskilt drabbar journalister, advokater och hbt-personer. Landet har flest mord i världen i förhållande till invånarantalet och internationella brottmålsdomstolen, ICC, har Honduras på sin observationslista. I höst ska val hållas.

– Vår största utmaning på kort sikt är att minska våldet och att ge medborgarna säkerhet och trygghet, konstaterar Ricardo Salgado, internationell sekreterare i det nystartade partiet LIBRE i Honduras.

Han besökte Stockholm i månadsskiftet augusti-september för att informera om den politiska situationen inför president-, kongress- och kommunalvalen den 24 november.

Situationen för medborgerliga och politiska rättigheter försämrades kraftigt efter statskuppen i juli 2009 då den folkvalde presidenten Manuel Zelaya störtades. Straffriheten är utbredd.

Med kuppen år 2009 försvagades redan tidigare ineffektiva offentliga institutioner. Organiserad brottslighet, knuten till kokain- och annan narkotikasmuggling, frodas. Journalister, advokater och människorättsförsvarare hotas och mördas i en aldrig tidigare skådad omfattning. Den 29 juli fördömde Amnesty International de senaste morden i Honduras och under sommaren utfärdades fyra blixtaktioner.

Många enskilda organisationer och grupper ingick i det breda nätverk som under namnet *Frente Nacional de Resistencia*, den nationella motståndsfronten, bekämpade kuppmakarna med fredliga demokratiska metoder. De utgör kärnan i den störtade presidenten Manuel Zelayas nystartade parti, LIBRE, vars presidentkandidat – Zelayas hustru Xiomara Castro, leder i opinionsundersökningarna.

– LIBRE uttyds friheter (*LIBibertades*) och total förändring (*REfundación*) och det är vad som behövs i vårt land, säger Ricardo Salgado.

– För att få bukt med våldet, otryggheten och ge medborgarna en ny framtidstro måste vi börja med att skapa en helt ny poliskår och en ny försvarsmakt, säger Ricardo Salgado. Det är en av våra första prioriteringar om LIBRE vinner valet. Hela generationer officerare måste avskedas och en ny civil okorrumperad poliskår skapas.

Han menar att USA kan påverka denna utveckling, eftersom Pentagon och narkotikabekämpningsorganet DEA finansierar delar av säkerhetsstrukturerna och expanderar den egna närvaron i Honduras. Att denna uppgift, med eller utan USA, är gigantisk finns det gott om exempel på, i och utanför Latinamerika. Ett föredöme är Uruguay där den regerande vänsterfronten *Frente Amplio* lyckats förändra militären och reducera dess makt, menar Ricardo Salgado.

Jocke Nyberg

Nytt i korthet:

Ny generalsekreterare

Den 1 februari 2014 tillträder Anna Lindenfors som ny generalsekreterare för svenska sektionen av Amnesty International. Hon efterträder Lise Bergh, som den 31 januari 2014 går i pension efter drygt sju år som generalsekreterare.

Anna Lindenfors har lång och gedigen erfarenhet av arbete med mänskliga rättigheter och frivilligorganisationer och är expert på barns rättigheter och rättighetsbaserat utvecklingsarbete. Sedan oktober 2011 är hon chef för Internationella Rädda Barnens arbete i Filippinerna, en tjänst som hon fortfarande innehar och avslutar vid årsskiftet.

30 vakter från Auschwitz kan åtalas

Tysklands centrala kontor för utredning av nationalsocialistiska brott, som bildades 1958, meddelade den 3 september att fallen med 30 tidigare lägervakter från dödslägret Auschwitz ska överlämnas till åklagare. De flesta av vakterna är i 90-årsåldern, rapporterar nyhetsbyrån AFP.

– Dessa brott mot mänskligheten måste bestraffas, sade Ulrich Sander från Förbundet för offer för nazistregimen.

Omkring 1,1 miljoner människor, de flesta judar, beräknas ha dött i Auschwitz.

Den 10 augusti avled 98-årige Laszlo Csatary på ett sjukhus i Ungerns huvudstad Budapest. Åtal mot honom var på gång både i Ungern och Slovakien. Csatary var 1944 chef för ett läger för judar i Kosice i Slovakien, en stad som under andra världskriget tillhörde Ungern.

Han dömdes 1948 i sin frånvaro till döden i Tjeckoslovakien och lyckades i nästan 50 år hålla sig undan i Kanada. Först år 2012 avslöjades att han levde i Ungern. Simon Wiesenthal-centret i Wien uttryckte enligt nyhetsbyrån AP stor besvikelse över att Csatary aldrig hann ställas inför rätta.

Amnesty fördömer attack mot Camp Ashraf

– Attacken den 1 september måste omedelbart utredas.

Det krävde Amnesty efter uppgifterna om att upp till 47 personer skulle ha dödats vid en attack mot Camp Ashraf i Irak. I lägret finns medlemmar av PMOI, Folkets Mujaheddin, en iransk oppositionsgrupp som fick en fristad i Irak under 1980-talet. Irakiska myndigheter förnekar uppgifterna om en attack.

Aktuella nyheter och reportage från Amnesty Press finns på amnestypress.se

Kamp för ny kvinnoroll i Mo

Mongoliet är nog för de flesta västerlänningar *terra incognita* – en vit fläck på kartan men imorgon förutspås det bli ett av världens ekonomiska centrum. Enorma mineralfyndigheter har hittats ute i öknen. I ett land som brottas med korruption träder nu kvinnor fram för att göra sin röst hörd.

Text: Adam Sjöborg

Huvudstaden Ulan Bator är en stad i snabb förändring. Den moderniseras men dess soci

Mongoliets korruptionsproblem bottnar inte bara i bristande transparens och demokratiska traditioner utan handlar även om könsroller och traditionella värderingar. Det anser Undarya Tumursukh.

Jag möter denna 40-åriga kvinna på en mindre restaurang i huvudstaden Ulan Bator. Hon utstrålar självsäkerhet. Med pigga ögon förklarar hon att vi har ont om tid; det är hennes tur att ta hand om barnen medan hennes man står för matlagningen.

Sedan 2007 har Undarya Tumursukh lett nätverket Monfemnet; ett i grunden feministiskt nätverk men som även har mänskliga rättigheter samt miljö- och demokratifrågor på sin agenda. Jag påpekar att det är en omfattande agenda. Hon ler och svarar att det finns många definitioner av begreppet feminism, men att hon tillämpar en bred sådan.

– Kvinnofrågan är en samhällsfråga och samhällsfrågan är en kvinnofråga. Det handlar i grunden om solidaritet, menar hon.

Genom att fungera som en gräsrotsorganisation och erbjuda workshops och utbildningar vill Monfemnet utmana och förändra de rådande idealen i Mongoliet.

Dessa ideal handlar bland annat om att en mongolisk man förväntas leva upp till rollen som ättling till landsfadern och erövraren Djingis Khan.

»Om männen inte tänker släppa taget om makten så måste vi ta den ifrån dem. Så enkelt är det.«

Verkligheten ser dock annorlunda ut. Arbetslösheten är ett stort problem och för att hantera skammen som kommer med den tar många män till flaskan. Detta i sin tur har lett till att allt fler kvinnor, som sedan kommunisttiden i regel är bättre utbildade än männen, misshandlas i sina hem.

Även i arbetslivet förtrycks kvinnorna. Trots bättre utbildning exkluderas de ofta från den ekonomiska och politiska arenan. Motståndet kommer dock inte bara från män som håller varandra om ryggen utan även från kvinnor som har anammat helt andra ideal än hon själv men som ändå kallar sig för feminister, menar Undarya Tumursukh:

– De kallar sig för konservativa feminister och menar att vi borde förespråka vikten av att föda barn och att amma. De säger att vi borde ta det varsamt med männen för de vet inte bättre. Vad dessa kvinnor måste förstå är att det handlar om en maktkamp. Om männen inte tänker släppa taget om makten så måste vi ta den ifrån dem.

Aktivisterna Mandkhaikhatan och Gerelee på Monfemnets kontor.

FOTO: ADAM SJÖBORG

alistiska arv är fortfarande tydligt.

Så enkelt är det.

En ung servitris kommer till vårt bord och vi beställer in en kanna Suutei Tsai, mongoliskt te med mjölk och salt, en märklig blandning som är passande i detta kontrasternas land.

Dominansen av män i det politiska toppskiktet har präglat den politiska agendan i Mongoliet. Det har blivit en förskjutning av ekonomiska prioriteringar i budgeten, från omvårdnadsfrågor och sociala skyddsnät till mera vinstgenererande områden som gruvdrift, menar Undarya Tumursukh. Bilden hon målar upp bekräftas av både journalister och politiker i Mongoliet men även av rapporter från FN.

Mongoliet var förr till stor del beroende av finansiellt stöd från Sovjet. När den kommunistiska grannen kollapsade rasade även Mongoliets ekonomi. Kvinnan har sedan dess tvingats tillbaka till sin traditionella roll som vårdnadsgivare åt samhällets svaga då det sociala skyddsnätet var det första som monterades ned.

Men vissa framsteg har nyligen gjorts. Under våren gick en kvoteringslag igenom och nu är elva av parlamentets 56 ledamöter kvinnor. Tidigare låg siffran på tre ledamöter. Detta har gett hopp om en förändring av den politiska dagordningen.

FOTO: ADAM SJÖBORG

Undarya Tumursukhs te förblir orört. Tiden har sprungit iväg men innan vi skiljs åt erkänner hon att de är restriktiva med användandet av begreppet feminism även till sina egna medlemmar inom Monfemnet. Samma sak gäller begreppen demokrati och mänskliga rättigheter. Begreppen är i dagsläget så känslomässigt laddade att de riskerar att låsa diskussionen, menar Undarya Tumursukh:

– Vi måste förändra de känslomässiga kopplingar som görs till dessa ord. Vi kan prata om innebörden av att vara feminist utan att nämna själva ordet. Tills de en dag själva inser att det handlar om feminism eller mänskliga rättigheter; att det inte är något kontroversiellt, utan något vi bör värna om.

Några dagar senare, under ett besök i Monfemnet:s kontor, krockar jag med en storvuxen ung man. Sett till både kön, kläder och storlek är han den totala motsatsen till de övriga medlemmarna i den lilla lokalen. Det visar sig att han är en av Mongoliets tusentals ”ninjor” – illegala gruvarbetare som på eget initiativ gräver i de gruvor som företagen har övergivit.

Han pratar inte engelska utan samtalar stillsamt med två andra aktivister som översätter åt oss. Av säkerhetsskäl vill han varken tala om sitt namn eller vara med på bild.

– Varje morgon ber jag för mitt liv innan jag går ned i gruvan. Framförallt är det rasrisken jag fruktar men gruvan i sig är en ohälsosam plats och jag har ingen tillgång till någon säkerhetsutrustning. Men det är bättre än att svälta, konstaterar han.

Mellan 1990 till 2003 gick antalet ”ninjor” från 0 till 100 000 på grund av den stigande arbetslösheten. Så sett till antalet är detta en stor yrkesgrupp men då deras verksamhet är illegal saknar de helt rättigheter och flyr istället myndigheterna. Själv blev han aktiv inom Monfemnet efter att några aktivister från nätverket besökte hans by och höll en workshop med temat mänskliga rättigheter som han deltog i.

– Det var ett helt nytt begrepp för mig. Genom insikten om att även jag har ett värde samt rättigheter har jag funnit motivation att bryta vad jag anser är en politisk utfrysning av alla illegala gruvarbetare. Monfemnet har blivit ett verktyg för detta.

FOTO: MAREIKE GÜNSCHE

Undarya Tumursukh är ledare för nätverket Monfemnet.

Idag kombinerar han arbetet i gruvan med volontärarbete hos Monfemnet.

Jag frågar dem alla om hur de ser på Mongoliets framtid. De svarar glatt att självklart är de optimistiska. Fast efter en stunds tystnad tillägger de: ”för det måste vi vara”. ■

»Kvinnan har sedan dess tvingats tillbaka till sin traditionella roll som vårdnadsgivare åt samhällets svaga.«

Bakgrund/Mongoliet

Mongoliets befolkning på knappt tre miljoner motsvarar en knapp tredjedel av Sveriges men landets yta är tre gånger så stor. Det gör Mongoliet till världens mest glesbefolkade land. Dess geografiska position har liknats vid att landet har varit placerat mellan hammaren och städet genom att vara inklämt mellan Ryssland i norr och Kina i söder.

Mongoliet var Sovjets äldsta satelliststat och med hjälp av Röda armén utropades en folkrepublik 1924. Idag är Mongoliet ett land i förändring.

Det tidigare kommunistpartiet och demokratiska partiet har växlat vid makten i de val som har hållits sedan 1992.

Den fria marknaden har helt anammats och gruvindustrin ersätter i snabb takt det herdebaserade jordbruket som den viktigaste näringen. Fortfarande lever en tredjedel av befolkningen på mindre än 1,25 amerikanska dollar om dagen.

Nu vågar hbtq-personer komma ut i Burma

Våld, trakasserier och förnedring från polisen är en del av hbtq-personers vardag i Burma. I ett land där samkönat sex är förbjudet döljer många sin läggning för att inte riskera flera år i fängelse. Samtidigt börjar hbtq-organisationer sakta etablera sig.

Text: Anastasia Konstadinidis Bild: Sara Kollberg

En torsdag för något år sedan promenerade Kyaw Zaya med några vänner i en park i utkanten av Rangoon. De skrattade mycket och såg inte när två poliser närmade sig dem. En av Kyaw Zayas vänner var sexarbetare och poliserna gjorde antydningar att de ville ha sex med henne. De hotade med att gripa henne och de andra om hon inte lydde. Men hon vägrade.

– Då ville de ha pengar i stället. Men vi hade inte tillräckligt för att de skulle lämna oss i fred, säger Kyaw Zaya.

Det slutade med att Kyaw Zaya och en av hans vänner tvingades att utföra oralsex på poliserna.

»Vi måste avskaffa den här gamla brittiska lagen.«

– Jag kände mig så utnyttjad. Men jag var rädd och vågade inte säga emot. Polisen har redan all makt, säger han.

Kyaw Zaya är inte ensam. Enligt en undersökning från människorättsorganisationen, *Human Rights Education Institute Burma* (HREIB), utsätts homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpersoner för trakasserier från polisen dagligen. Transpersoner är de som är mest utsatta.

– De anklagas för att sälja sex och om de inte kan muta polisen tas de med till stationen och utsätts för ännu mer våld och förnedring, säger Aung Myo Min, ordförande för HREIB.

Aung Myo Min var den som startade hela hbtq-rörelsen i Burma och var först med att komma ut som öppet homosexuell. Han har bland annat varit med och grundat *Kings and Queens* som började med sin verksamhet 2010. De utbildar hbtq-personer

Kyaw Zava hemma i köket.

i mänskliga rättigheter genom workshops och aktiviteter.

– De flesta vet inte om vad de har för rättigheter. De tror inte att de har samma grundläggande rättigheter som alla andra, säger Tin Ko Ko, en av koordinatorerna på Kings and Queens.

Kyaw Zaya är klädd i en vit t-shirt och ett par slitna jeans. Hans lugg är blonderad i hans annars mörka hår. På fötterna har han ett par trendiga gympaskor. Men så klär han sig inte hela tiden. Ofta klär han sig som en kvinna, det är då han känner sig mest bekväm.

– Jag vill vara mer kvinnlig men de accepterar inte att jag klär mig så på jobbet.

Många hbtq-personer vittnar om samma sak. Att få ett jobb som transperson är svårt, alternativen är att jobba på skönhetssalong eller att sälja sex.

Kyalsinthoe är 18 år och har sålt sex i lite mer än ett år. Hon började jobba som sexarbetare ungefär samtidigt som hon började klä sig feminint. Hennes familj hade väldigt svårt att acceptera att hon är msm (män som har sex med män).

– I nästan ett år stötte de bort mig, de sa att de inte ville ha något med mig att göra. Men i dag har de så smått börjat acceptera mig för den jag är, berättar hon.

Hon går ofta till ett drop in-center för hivsmittade sexarbetare och män som har sex med män. Där testar hon sig och deltar i workshops. Hon har klarat sig från att bli smittad av hiv men många av hennes sexarbetande vänner har inte haft samma tur.

– Jag är väldigt rädd för hiv. Risken finns alltid där, säger hon.

Kyalsinthoe är öppen med att hon är msm i dag. Hennes sminkade ansikte och hennes sätt att klä sig som vilken tonårstjej som helst visar att hon inte skäms över att vara den hon är. Det ljusa håret är klippt i en page och ögonen är målade med svart kajalpenna.

– Vissa kunder tror att jag är kvinna och det är inte förrän vi kommer till ett hotell som de förstår att jag är msm. Men de flesta accepterar det, de till och med gillar det.

Att sälja sex i Burma är olagligt och kan leda till fängelse i flera år. Att ha samkönat sex är också olagligt enligt en gammal brittisk lag från kolonialtiden

Kyalsinthoe är 18 år och säljer sex.

före självständigheten 1948. Aung Myo Min säger att polisen ofta använder lagen för att pressa hbtq-personer på pengar. Poliserna har en homofobisk attityd och använder sin makt på ett nedvärderande sätt.

– Vi måste avskaffa den här gamla brittiska lagen. Britterna har ju gjort det, så varför kan inte vi göra det?, säger Aung Myo Min.

Han vill ändra den negativa attityden i landet genom utbildning och information. Ingen ska behöva bli diskriminerad på grund av sin sexuella identitet. Aung Myo Min berättar om ett fall där polisen grep en man för att de tog för givet att han var homosexuell. De ville att han skulle betala och därmed muta sig till att bli släppt. Han hade dock inte pengar så det räckte och togs i stället med till polisstationen.

– Där låste de in honom, tvingade honom att dansa naken, slog honom och våldtog honom. Han blev väldigt traumatiserad, säger Aung Myo Min.

Nästa dag kunde han kontakta en vän som hjälpte honom att betala och släpptes sedan fri. Enligt Aung Myo Min är liknande situationer tyvärr inget ovanligt och många vågar inte anmäla.

– Det borde anmälas till polisen men det är ju polisen som begår brotten. Lagsystemet är inte tillräckligt starkt i Burma. Lagen räcker inte till, anser han.

Förutom Kings and Queens arbete med rättigheter så finns också hbtq-organisationen *Colors Rainbow* som har

Aung Myo Min startade hbtq-rörelsen i Burma.

»Jag är väldigt rädd för hiv. Risken finns alltid där.«

jobbat från Thailand i flera år men nu ska etablera sig i Burma. Även en nystartad organisation för lesbiska, Linlat, har nyligen bildats i Rangoon.

– Om du jämför situationen med för 20 år sedan så går det väldigt bra nu. Medvetenheten ökar om lika rättigheter, oavsett sexuell identitet, och flera organisationer vågar vara mer synliga i dag, säger Aung Myo Min.

Vägen till ett öppet och accepterande Burma är dock fortfarande lång. Om Kyaw Zaya kunde skulle han klä sig som kvinna hela tiden. Samhället har dock inte kommit så långt och trakasserierna från polisen gör sig påminda hela tiden.

Han försöker att inte låta sig skrämmas, även om det är svårt. Kyaw Zaya går fortfarande till parken där poliserna våldtog honom och hans vän.

– Men jag gömmer mig för dem, försöker hålla mig undan om jag ser att de kommer. Jag är livrädd att det ska hända igen, säger han. ■

»Vi fick gehör för vår oro«

FOTO: CHRISTIAN DITSCH/AMNESTY INTERNATIONAL

Våldet i Egypten ledde till en protestmanifestation utanför Egyptens ambassad i Berlin under ICM.

– Jämfört med mina två tidigare ICM var årets möte en lugn tillställning.
Det säger Sofia Halth, en av de svenska delegaterna vid Amnestys internationella rådsmöte som i augusti hölls i Berlin.

Text: Ulf B Andersson

Den 18-22 augusti samlades omkring 450 personer från Amnesty International till internationellt rådsmöte, ICM, i Berlin. ICM hålls vartannat år och är en möjlighet för sektioner och strukturer att välja internationell styrelse och fatta beslut om Amnestys framtida inriktning. Den svenska delegationen till ICM bestod i år av ordförande Sofia Halth, styrelseledamöterna Maria Eklund, Tora Törnquist, Natasja Persson, Pär Sköld samt generalsekreterare Lise Bergh.

Årets möte hölls i efterdyningarna av de öppna konflikter som har präglat det senaste året i samband med att Amnestys internationella sekretariat, IS, ska utlokaliseras från London till ett tiotal kontor runt om i världen. Genomförandet av processen, *Moving closer to the ground*, har väckt hård kritik från många anställda och flera strejker har genomförts på IS.

Märktes krisen på ICM?

– Nej, svarar Sofia Halth. Det var ingen orolig stämning utan en enighet om att processen nu går vidare. Ledningen har ju också besvarat och tagit till sig många av de kritiska synpunkter som en referensgrupp bestående av personer från olika sektioner framförde.

Många anställda på IS hade undertecknat ett brev där de begärde att få närvara på ICM för att få lägga fram sin syn men den internationella styrelsen sade nej. Var det ett riktigt beslut?

– Brevet skickades ju ut till delegaterna på ICM, svarar Sofia Halth. Jag tycker det var en korrekt bedömning att säga nej till närvaro från anställda. ICM är ett demokratiskt möte där syftet är att fatta beslut.

»Det är en principiell fråga. Dessa styrelseledamöter kan ju inte väljas bort.«

Amnestys 60-tal sektioner och strukturer, liksom den internationella styrelsen, har möjlighet att till ICM skicka in resolutioner, vilket motsvarar motioner, som sedan behandlas i beredningsgrupper. En del går sedan vidare till omröstning i plenum men inom Amnesty finns en konsensuskultur där strävan är att beslut ska fattas i enighet. Den svenska sektionen hade i år skickat in två resolutioner. Den ena som hade skrivits gemensamt med sektionen i Schweiz handlade om Amnestys biståndsverksamhet, bland annat från svenska Amnestyfonden, och den fick gehör.

– Där kunde vi notera att det fanns en okunnighet om att Amnesty överhuvudtaget har en biståndsverksamhet, förklarar Sofia Halth. Nu slogs det fast att biståndsverksamheten ska synliggöras och vara ett verktyg i Amnestys planering. Det fanns också röster som ifrågasatte att Amnesty ska ha bistånds-

FOTO: CHRISTIAN DITSCH/AMNESTY INTERNATIONAL

verksamhet och det är tänkbart att frågan återkommer i framtiden.

Den andra resolutionen handlade om Amnestys kärnvärden, uttryckt som internationell solidaritet, opartiskhet och oberoende, och att dessa kärnvärden ska tolkas på samma sätt i hela Amnesty och finnas med i det praktiska arbetet.

– Jag tycker det blev bra diskussioner och känner att vi har fått gehör för den oro vi har känt, bland annat genom att arbetet på eget land har blivit vanligare, konstaterar Sofia Halth. Nu blir det internationella styrelsens uppgift att se till att beslutet efterlevs.

Den internationella styrelsen hade också lagt fram ett förslag, som antogs, om grundprinciper som ska gälla för alla delar av Amnesty. I dessa grundprinciper slås bland annat fast att medlemmar, eller ombud för medlemmar, i en sektion eller struktur ska kallas till årsmöten och att styrelser väljs av medlemmarna. Här finns också regler för hur styrelsearbete ska bedrivas och hur tvister ska lösas.

ICM beslöt också att en översyn av Amnestys stadgar ska göras. I denna översyn kommer eventuellt flera kontroversiella förslag att hamna. Det kan till exempel gälla internationella styrelsens önskemål om rätt att få adjungera tre ledamöter som ska ges få full rösträtt.

Deltagare på ICM protesterade för att kräva ett stopp för sexuellt våld mot kvinnor i Egypten. Till vänster Salil Shetty, Amnesty Internationals generalsekreterare.

På ICM i Berlin firades att ATT, det internationella vapenhandelsavtalet, har antagits. Nigeria (bilden) blev det fjärde landet efter Island, Guyana och Antigua & Barbuda som ratificerade ATT.

FOTO: UN TREATY COLLECTION

»Nu kan vi i alla fall notera att till och med den irländska sektionen är beredda att delta i arbetet för avkriminalisering av abort.«

– Där kan jag känna mig orolig, säger Sofia Halth. Det är en principiell fråga. Dessa styrelseledamöter kan ju inte väljas bort.

Sofia Halth känner också oro över tankegångar som finns om att ta bort resolutionsförfarandet, vilket kan försvaga sektionernas möjligheter att påverka Amnesty. Den svenska sektionen står fast vid att Amnesty fortsättningsvis ska vara en medlemsstyrd organisation.

Amnesty har de senaste åren slagit fast ambitiösa tillväxtmål. På ICM i Berlin poängterades fast att fundrasing är människorättsarbete och att det är nödvändigt att ”integrera fundraising i alla våra aktiviteter”. Den svenska sektionen har haft ökade intäkter under ett antal år och har också en god tillväxt i antalet medlemmar som närmar sig 100 000. Internationellt är dock bilden mer splittrad. Flera sektioner, som den amerikanska, har haft ekonomiska problem och har inte kunnat betala den avgift Amnestys 55 sektioner är ålagda att betala till IS. Stora sektioner, som Nederländerna, Italien, Frankrike och Storbritannien tappar medlemmar. Mindre sektioner, som Ghana, Filippinerna och Benin, kan istället rapportera om kraftiga ökningar i medlemsantal. Totalt har Amnesty idag drygt två miljoner medlemmar, en nedgång jämfört med år 2010 då nästan 2,2 miljoner var medlemmar. Därtill kommer regelbundna bidragsgivare och det som kallas aktivister.

På ICM beslöts att Amnesty ska arbeta med flera nya frågor. Det gäller bland mänskliga rättigheter vid stora katastrofer som naturkatastrofer och kärnkraftsolyckor, bönders rättigheter, rätten till mat, vatten och sanitet samt människorättsfrågor inom idrottsrörelsen och vid större sportevenemang.

– Svenska sektionen är lite skeptisk till nya områden då vi redan nu har många arbetsområden, säger Sofia Halth.

Hon välkomnar därför att de två stora kampanjerna Amnesty ska driva de kommande två åren handlar om tortyr, en gammal Amnestyfråga, och sexuella och reproduktiva rättigheter, SRR.

– När det gäller SSR har ju svenska sektionen velat gå längre i abortfrågan än Amnestys nuvarande position, påpekar Sofia Halth. Nu kan vi i alla fall notera att till och med den irländska sektionen är beredd att delta i arbetet för avkriminalisering av abort.

Även om Amnesty är en rörelse där strävan till enighet är grundläggande finns det ibland åsiktsskillnader. Den 30 september skulle konsultationsperioden för utkastet från IS till Amnestys nya policy om synen på sexarbete gå ut.

– Nu fick vi gehör för att konsultationstiden förlängs till juni nästa år, säger Sofia Halth. Detta är en komplex fråga som behöver diskuteras ordentligt.

Förslaget till policy innebär att Amnesty ska arbeta för avkriminalisering av sexarbete och förslaget går också mot det synsätt som har gjort att Sverige och flera andra länder har kriminaliserat köp av sexuella tjänster. Staten ska inte lägga sig i samtyckande vuxnas sexliv även om ersättning utgår är budskapet i förslaget. Det kommer säkert väcka en del debatt inom Amnesty det kommande året. ■

Skriv till Amnesty Press!
Box 4719, 116 92 Stockholm

Hur kunde 169 Guantánamofångar bli en enda?

På årsmötet förra året antogs en motion med innebörden att Amnesty ska verka för att Sverige erbjuder fristad för ”samtliga” Guantánamofångar, som inte kan dömas i en civil domstol i USA. Granskningskommittén fann inför årets årsmöte att Amnestys styrelse senare reviderat årsmötesbeslutet. ”Samtliga fångar” hade nu skurits ner till ”minst en fånge” ... ”under de kommande två åren.”

På årsmötet detta år presenterades en motion gällande Julian Assange som befinner sig på Ecuadors ambassad i London. Motionärerna uppmanade Amnesty att förmå regeringen att lämna garantier för att Assange, om han ställs till svars i Sverige, inte ska utlämnas till USA.

I sin motion skriver motionärerna: ”Kampen för mänskliga rättigheter förutsätter en informerad allmänhet. Det är därför angeläget – inte bara utifrån de konventioner om mänskliga rättigheter som Sverige ratificerat – utan även för de två kvinnor som anklagat Assange – att den svenska rättsprocessen får ett avslut. Oavsett vad Assange gjort i Sverige, så bör han få löfte om att inte utlämnas till ett land där han – likt whistleblowern Bradley (numera Chelsea) Manning – sannolikt kommer att utsättas för en inhuman behandling.”

Motionen överensstämmer helt med ett uttalande från Amnestys internationella sekretariat. (http://www.amnesty.org/en/news/sweden-should-issue-assurance-it-won-t-extradite-assange-usa-2012-09-27).

Motionen är ett stöd för yttrandefriheten. Öppenhet är vår viktigaste garanti mot maktmissbruk och övergrepp och är vår enda möjlighet när det gäller att ställa ansvariga till svars. Wikileaks står för öppenhet. Precis som Amnestys internationella sekretariat så bör svenska Amnesty stödja Wikileaks på ett sätt som leder till att organisationen kan fortsätta sin verksamhet som tidigare.

Liksom förra året rekommenderade svenska Amnestys styrelse att motionen skulle avslås bland annat med motiveringen att den kräver något som inte kan uppfyllas ”med mindre än att man bryter mot grundlagen.” Detta påstående är osant. Generalsekreteraren i advokatsamfundet Anne Ramberg och domaren och docenten i folkrätt Brita Sundberg-Weitman har uttalat förståelse för att Assange känner oro över möjligheten att utlämnas till USA. De har också påpekat att regeringen kan vägra en utlämning.

På Amnestys årsmöte detta år hindrades motionärerna att redovisa skälen till motionen vid påverkanstorget. En trio bestående av en juridisk talesman för svenska Amnesty med två kvinnliga suppleanter med nära anknytning till styrelsen blockerade en saklig diskussion. Trion överöste motionärerna med frågor med anspelningar om dunkla ”motiv”. Inte oväntat var man fullkomligt ointresserad av de skäl som angavs i motionen.

Intresserade medlemmar, som samlats kring motionärerna avbröts och lockades bort för att informeras om att motionen ”bröt mot grundlagen”. Trion lyckades därigenom hindra all meningsfull diskussion. När motionen kom upp för votering i plenum avslogs den.

En förväntad demokratisk beslutsprocess har skadats. Den vilseledande uppgiften att motionen är grundlagsstridig – en uppgift som framförs utan hänvisning till någon lagtext – liksom den olovliga förändringen av 2012 års verksamhetsplan – där 169 Guantánamofångar förvandlades till en enda – förstärker intrycket.

Amnesty är en organisation som blivit oumbärlig i kampen för mänskliga rättigheter. Dess inflytande baseras på allmänhetens förtroende. Det är därför allvarligt att styrelsen för svenska Amnesty använder metoder, som skadar detta.

Leif Elinder
Amnestymedlem, Uppsala

FOTO: KAREL PRINSLOO/EPA/SCANPIX

Anhängare till Julian Assange, grundare av Wikileaks, demonstrerar utanför Ecuadors ambassad i London den 19 augusti 2012. Assange hade då fått asyl i Ecuador men kan inte lämna ambassaden.

Svar: Mål ska vara mätbara

Vi beklagar att Leif Elinder upplevde årsmötet och påverkanstorget som odemokratiskt. Överlag var utvärderingarna från årsmötet positiva och styrelsen uppfattade årsmötet som demokratiskt och inkluderande, även om den nya beredningsformen påverkanstorg självklart också innebär utmaningar som vi måste arbeta med. För att göra det ännu bättre till nästa år kommer vi såklart att ta till oss av kritiken som framförs. Vi har sedan i början av sommaren haft en lång mejlväxling med Leif Elinder, där vi upprepade gånger försökt få till ett möte för att diskutera hans kritik mot hur Assange-motionen hanterades och processen på årsmötet.

De frågor Leif lyfter upp om utlämning av Assange och om en fristad för Guantánamofångar har styrelsen vid upprepade tillfällen gett sin syn på, bland annat i årsmöteshandlingarna, därför återger vi här bara kortfattat hur vi ställer oss.

Styrelsen är av den bestämda uppfattningen att frågan om en överföring av Julian Assange till Sverige enbart har att göra med att en förundersökning angående misstankar om sexuella övergrepp ska kunna utföras. Assange är misstänkt för våldtäkt, sexuellt ofredande och olaga tvång. Den pågående rättsprocessen har alltså ingenting att göra med Wikileaks.

För det fall USA skulle begära utlämning av Assange har svenska sektionen redan klargjort att vi kan komma att protestera mot en sådan. En utlämningsbegäran prövas enligt lagen om utlämning och skulle också kunna prövas av Europadomstolen. Det systemet får anses rättssäkert.

Angående grundlagen så fastställs det i Re-

geringsformen att Sverige ska ha ett oberoende rättsväsende. Rättsskipningen är självständig och ingen myndighet, minister eller riksdagen får bestämma hur en domstol ska döma i ett enskilt fall eller hur en rättsregel ska tillämpas i ett särskilt fall. En diplomatisk försäkran innebär att rättsväsendet tar politisk hänsyn och styrelsen anser att det går i linje med vårt arbete att protestera mot det. Svenska sektionen har sedan 2001 arbetat med frågan om att diplomatiska försäkringar inte bör utfärdas, främst gällande de två egyptier som avvisades till Egypten och trots ”diplomatiska försäkringar” utsattes för tortyr. Amnestys arbete mot diplomatiska försäkringar gäller dock alla länder oavsett rättssystem.

Vad gäller frågan om en fristad för Guantánamofångar så införde styrelsen efter årsmötesbeslutet ett mål om detta i vår verksamhetsplan. Planen är ett arbetsdokument för styrelsen och sekretariatet där vi sätter upp mål som sektionen ska uppnå inom en tvåårsperiod. Målen ska vara mätbara och rimliga att uppnå inom perioden och är inte samma sak som långsiktiga årsmötesbeslut. Styrelsen varken kan eller vill revidera årsmötesbeslut och har inte heller gjort det här. Däremot har vi försökt göra årsmötesbeslutet mätbart för den närmsta tidsperioden och då valde vi att kvantifiera antalet fångar som skulle ha fått en fristad inom två år till minst en.

Årsmötesbeslutet är inte heller formulerat som att Sverige nödvändigtvis ska ta emot 169 fångar, utan de som ”inte har dömts/inte kan dömas i en civil domstol i USA, och som inte kan ges fullgott skydd på annan plats i enlighet med internationella flyktingrättsliga normer.” Att dessa fångar ska få skydd i Sverige är fortfarande vår långsiktiga ambition och något som vi arbetar aktivt med, nu senast i samband med Barack Obamas Sverigebesök. Inför nästa verksamhetsplan kommer vi att se över hur vi formulerar våra mål för att de ska bli ännu tydligare och lättare att förstå för alla som arbetar med dem.

Tora Törnquist
Sektionsstyrelsen

FOTO: ANNIE BECKMAN

Omröstning på Amnestys årsmöte i Uppsala år 2012.

Orimligt med direktdemokrati

Tidningen Amnesty Press är en av de bästa och mest informativa av de många föreningstidningar som jag är bekant med. Utan AP:s intressanta och belysande reportage som tydligt visar Amnestys betydelse vet jag inte om jag hade fortsatt under så många år att stödja verksamheten. Nu har jag i AP nummer 2 tagit del av rapporteringen från årsmötet i Sunne på sidorna 26–29.

För tre år sedan deltog jag i Amnestys årsmöte på Fryshuset i Stockholm. Vi var då cirka 220 av Amnestys dåvarande cirka 80 000 medlemmar som kom till årsmötet och fattade viktiga beslut rörande Amnestys framtid. Efteråt skrev jag i Amnesty Press (nummer 3/2010) om behovet att öka den demokratiska legitimiteten i Amnesty genom att övergå från direktdemokrati till **representativ demokrati**.

349 ledamöter i Riksdagen kan företräda oss 9 500 000 svenskar ty de väljs i allmänna val i ett **representativt** system. Tänk om 349 svenska medborgare – vilka som helst – som *själva* väljer att delta i ett möte skulle kunna fatta beslut som gäller alla 9 500 000 svenskar!

De cirka 220 personer som kom till Amnestys årsmöte 2010 företrädde endast sig själva, även om de förmodligen var bland våra mest aktiva medlemmar. 120 röstberättigade medlemmar deltog i årets årsmöte i Sunne, och medlemsantalet har stigit till nästan 96 000. Jag deltog inte i år men läser i Amnesty Press att en fråga avgjordes i en omröstning med siffrorna 41 mot 40! Är detta rimligt?

Jag har ett vagt minne av att styrelsen efter 2010-årsmötet diskuterade saken och tillsatte en demokratiutredning. Om detta stämmer, vad kom utredningen fram till?

Min insändare för tre år sedan i Amnesty Press avslutades: *”Att svenska Amnesty med 80 000 medlemmar fortfarande tillämpar direktdemokrati är anmärkningsvärt och otillfredsställande.”* Och nu är vi snart 100 000 medlemmar!

Ellis Wohlner, Amnestymedlem, Stockholm

Svar: Förändringar på gång

Ellis Wohlner skriver att för få deltar i de demokratiska besluten i Amnesty och han förordade i stället ett representativt system. Styrelsen vill gärna komplettera hans bild, visa på några viktiga framsteg demokratin i organisationen gjort på sistone, och även peka på några ytterligare utvecklingsområden där vi har förändringar på gång.

Styrelsen har bland annat satsat på att förbättra formen för årsmötet så att det ska bli fler personer som deltar. På årets årsmöte i maj ersatte vi därför de traditionella beredningsgrupperna där motioner behandlas med påverkanstorg. Detta var enligt utvärderingen mycket uppskattat och vi tror också denna mer inkluderande och interaktiva form att diskutera motioner ledde till mer välinformerade och bättre beslut. Vi kommer därför även nästa år att ha påverkanstorg på årsmötet.

Vi har även påbörjat arbetet med att införa en motionskommitté, som inför årsmötet ska utveckla motionerna så att kvaliteten på dem höjs. En ytterligare diskussion som nu pågår handlar om hur vi skulle kunna låta förtroendevalda väljas online, vilket förhoppningsvis kan göra att fler deltar i valen.

Som Ellis Wohlner nämner så har det genomförts flera utredningar av demokratin. Faktiskt finns det nog få frågor inom svenska Amnesty som genomlysts så grundligt som just demokratifrågan. Utredningarna har sett både för- och nackdelar med såväl att behålla direktdemokratin som att ersätta den med ett representativt system. Den senaste demokratiutredningen kom fram till att det i dagsläget inte fanns tillräckliga förutsättningar att frångå det direktdemokratiska systemet. Utredningen pekade i stället på andra åtgärder, bland annat genom att möjliggöra och stimulera ett ökat engagemang via webben.

Alldeles oavsett så vet vi i styrelsen att det finns många goda idéer i rörelsen om hur vi kan skapa en bättre demokrati. Styrelsen välkomnar därför en fortsatt diskussion, till exempel i vårt nya medlemsforum på adressen medlemsforum.amnesty.se

Michael Falk för sektionsstyrelsen

E-post:
lastochsett@
amnesty.se

Starka berättelser om ockupationen

»Bryt tystnaden! Israeliska soldaters vittnesmål från de ockuperade områdena«
Breaking the Silence
Översättning: Stefan Lindgren
Leopard förlag

»Det eviga folket är inte rädda«
Shani Boianjiu
Översättning: Erik Macqueen
Natur & kultur

Under våren utkom två böcker som skildrar Israels ockupation av Västbanken på två helt olika sätt. Den ena boken är *Bryt tystnaden!* som är en samling vittnesmål från israeliska soldater. Boken är sammanställd av organisationen *Breaking the silence* som grundades år 2004 av soldater från israeliska försvarsmakten. Organisationen vill avslöja sanningen om vardagen i de ockuperade områdena och den gör det genom att intervjua kvinnor och män som har gjort militärtjänst på Västbanken och i Gaza. Breaking the silence håller föreläsningar, genomför rundturer på Västbanken och försöker skapa debatt om ockupationen.

Boken är uppdelad i fyra delar med talande titlar: ”Att injaga fruktan i den palestinska befolkningen”, ”Kontroll, expropriering och annektering”, ”Att administrera civila palestiniers liv” och ”Upprätthållande av lag och ordning: En dubbel regim”. Både kvinnor och män gör värnplikt i Israel, män i tre år och kvinnor i två. De 145 vittnesmålen ger en skakande bild av vad dessa unga israeler dels drivs att göra, dels själva tar initiativ till.

Det handlar om trakasserier, nattliga räder för att skrämma och hålla folk vakna, husförstöring, kvarhållande i kontrollstationer, plötsligt upprättade vägspärrar, godtyckliga gripanden... Listan kan göras oändlig. Många vittnesmål handlar också om hur man förnedrar och förödmjukar palestinierna på olika sätt till exempel genom att få föräldrar att gråta inför sina barn och få dem att göra på sig. Kapitlet om lag och ordning visar hur bosättarna ofta deltar i militär verksamhet och hur de genom olika metoder fördriver palestinier från deras mark och därigenom utökar bosättningens territorium.

Den andra boken är romanen *Det eviga folket är inte rädda* av Shani Boianjiu. Eller roman, kanske är det snarare en samling kortare berättelser som fogats samman. Shani Boianjiu har själv gjort värnplikten och speglar egna erfarenheter genom sina huvudpersoner Yael, Lea och Avishag. Shani Boianjiu skildrar hur tre unga kvinnor, fortfarande tonåringar, går från skolavslutning till att bli soldater. De är tonårstramsiga, pratar om och tänker på killar och sex, funderar på hur livet ska bli men helt plötsligt står de med skjutklara vapen vid en postering någonstans.

I varje kapitel är det en av de tre som är berättare men figurerna flyter ibland i varandra vilket ger en känsla av de gemensamma upplevelser som militärtjänsten antagligen ger. Liksom i Bryt tystnaden berörs tristessen att stå på pass vid en postering där det inte händer någonting. Det kan handla om att vakta en väg som är förbjuden att beträda för palestinier och som ingen annan trafikerar heller men som armén har bestämt ska bevakas. För det måste finnas någon som ska kunna säga ”Tyvärr vägen är avstängd” ifall någon skulle få för sig att använda vägen.

Efter att ha läst dessa båda böcker kommer tanken på vad militärtjänsten och framför allt tjänstgöringen på ockuperad mark, gör med så unga människor som, innan de ens är klara över sina egna tankar och liv, sätts att ha nästan total makt över andra människors dagliga tillvaro. Här finns oron som hela tiden ligger och pyr, rädslan för att bli utsatt för attentat, tvånget att göra något du kanske inte tror på...

Vittnesmålen i Bryt tystnaden, de fiktiva unga kvinnorna i Boianjius berättelser och det jag själv upplevde under tre månader som följeslagare på Västbanken sommaren 2010 visar bara alltför tydligt att det inte gör något gott.

Andrea Bodekull

Ett salt i samtalet

»Av folket, för folket. Demokratins historia underifrån«
Roger Osborne
Översättning: Stefan Lindgren
Ordfront

Återigen har Ordfront förlag givet ut en i raden av ”nödvändiga böcker”, böcker som knappast blir kioskvältare men som däremot är ett salt i det samhälleliga samtalet.

Till skillnad från tidigare Ordfrontlitteratur som *Demokratin och dess antagonister* (Dahl) eller *De mänskliga rättigheternas historia* (Strzelewicz), vilka utmärks av stark betoning på demokratins idé är detta nästintill frånvarande hos Roger Osborne som i inledningen till sin bok skriver:

“Trots filosofer och statsvetares vedermödor räcker demokratin lång näsa åt teorin, kavlar upp skjortärmarna och tar itu med jobbet som ska göras”.

Detta är också en form av programförklaring som genomsyrar boken. Den läsare som söker teoretisk överbyggnad, idédiskussion och definitioner kommer att bli besviken. Istället levereras en historieskrivning rakt upp och ner, från A till Ö utan krusiduller; från den atenska stadsdemokratin till demokrati efter kommunismens sammanbrott med nedslag bland annat i de amerikanska frihetskrigen, franska revolutionen och demokratiutvecklingen i Latinamerika.

Det gör boken bra som komplementlitteratur och ett sätt att komma åt snabba sammanfattningar av stora skeenden. Att sammanfatta omvälvningen i Sovjetunionen efter 1989 på strax över fem sidor är ett styvt jobb men självklart försvinner då nyanserna och formen blir ibland lite svårtuggad och träig.

Personligen är jag mer tilltalad av framställningsformen i David Helds *Demokratimodeller* eller Ove Brings *De mänskliga rättigheternas väg* där författarna har valt olika demokratimodeller respektive litteraturhistorien som en snitslad bana genom den demokratiska historien.

Därutöver är frånvaron av perspektiv från globala Syd och kvinnor påfallande. Osborne menar också att demokratin är en västerländsk uppfinning, ett påstående som kan diskuteras.

Trots dessa invändningar är *Av folket, för folket* väl värd att läsas.

Fredrik Kron

Starkt om barnsoldater

»Krigets barn«
Regi: Kim Nguyen
Land: Kanada

Nu kommer nya rapporter om att rekryteringen av barnsoldater ökar i östra delen av Demokratiska republiken Kongo. Kanadensaren Kim Nguyen har gjort en fiktiv film om barnsoldater någonstans i Afrika, där det dock är uppenbart att det handlar om Kongo, där filmen också är inspelad. Utvinningen av coltan är det som göder ”Stora tigerns rebeller”, dit Komona, mycket övertygande spelad av Rachel Mwanza, rekryteras sedan hon tvingats mörda sina föräldrar.

Kim Nguyen har valt att lägga fokus på en kvinnlig barnsoldat. Det tappas ofta bort i rapporteringen att andelen kvinnor har varit hög bland olika miliser och rebellgrupper i de nutida afrikanska krigen.

I filmen skildras hur Komona blir en effektiv barnsoldat men när hon möter trollkarlen (Serge Kanyinda) gör de båda ett desperat försök att bryta sig loss ur krigets vansinne. Det finns dock inget sätt att undkomma och det är svårt att inte känna en stark vrede och sorg över hur dessa barn utnyttjas av hänsynslösa krigsherrar.

FOTO: STUDIO S

Serge Kanyinda och Rachel Mwanza i Krigets barn.

Ulf B Andersson

I korthet:

BOK: »Absolut Noll«
Anna Fock, Ersatz
Anna Focks debutroman om några unga bögars tillvaro i Sankt Petersburg kunde knappast släppas mer lägligt nu när Ryssland har infört sin nya hbtq-fientliga lagstiftning. De kringflackande ungdomarna i *Absolut Noll* lever ett dekadent liv med starksprit, droger och osäkert sex. Romanens verkliga motiv är dock brytningen med barndomen och vuxenvärldens oförståelse för den nya generationens uppror mot normativiteten. Romanen fungerar betydligt bättre som reflekterande tillbakablick på en uppväxt än som kommentar till läget i Ryssland. Absolut Noll är ett mycket ärligt försök att skildra en tillvaro som är svår att såväl skildra som uppleva. För en debuterande författare som dessutom inte har någon omedelbar koppling till miljön hon beskriver måste det betraktas som en framgång.

Elias Kukkola Settervik

TIDSKRIFT: »Världspolitikens dagsfrågor«
Utrikespolitiska institutet
Nummer 7-8/2013
Den glädjande nyheten att antalet människor som i dagens värld lever i extrem fattigdom har halverats är ett exempel på hur positiva nyheter sällan får genomslag i nyhetsförmedlingen. I skriften ”FN:s nya utvecklingsmål: Har världen gjort läxan?” gör Victoria Veres en pedagogisk genomgång av processen kring FN:s millenniemål, som världens ledare lovade att uppfylla till år 2015. En rad framgångar kan noteras även om mål 4, om minskad mödradödlighet, förmodligen inte kommer att nås. Victoria Veres redogör också för den process som nu pågår om fortsättningen efter år 2015 och nämner också hur bland andra Amnesty International vill ändra agendan från att handla om bistånd till rättigheter. För alla som intresserar sig för dessa viktiga framtidsfrågor kan denna skrift varmt rekommenderas.

UBA

FILM: »Kära passagerare.
Regi: Pedro Almodóvar
All allvarlig kamp, till exempel för att alla oavsett sexuell läggning ska ha samma rättigheter, behöver också humor. Pedro Almodóvar har gjort en lättsmält komedi där mycket kretsar kring sex högt upp i luften. Det är bara att spänna fast säkerhetsbältet och vara beredd på en rad gapskratt.

UBA

För mycket av det goda

»Resan från mörkrets hjärta – om ondskans och godhetens mekanismer«
Eva-Lotta Hultén
Ordfront

Det är något av ett kamikazeuppdrag journalisten Eva-Lotta Hultén ger sig ut på i *Resan från mörkrets hjärta*. Hon vill inte bara förstå och förklara ondskan utan även föreslå hur den kan bekämpas. Det är ett lovvärt försök men det räcker tyvärr inte hela vägen.

Hultén kokar soppa på en uppsjö ingredienser: några deciliter forskning, några matskedar populärkulturella referenser och några kraftiga nypor personliga erfarenheter strödda ovanpå. Det blir för mycket av allt. Exemplen hämtade ur hennes eget liv lämnar en fadd eftersmak då de känns både aningen självgoda och samtidigt uppläxande, trots att avsikten säkerligen är att skapa identifikation.

Det största problemet är dock att Hultén skapar orsakssamband på alldeles för lösa grunder. Detta är förvisso inte någon akademisk avhandling men alltför ofta drar hon långtgående slutsatser utifrån lösryckta exempel. Hulténs uttalade ambition att tala om hur samhället bör se ut gör att texten ofrånkomligen färgas av hennes egen politiska övertygelse.

Författarens folkbildande intention är trots allt hedervärd och viktig. Om ondskan är just så banal som Hannah Arendt famöst har beskrivit, med få vuxna människor som reflekterar kring eget ansvar och samtidigt brister i mod att ifrågasätta både auktoriteter och flockbeteende – är det kanske just en sådan här bok som krävs.

Hulténs stryka är när hon talar om vikten av att vara medveten om att gränsen mellan gott och ont inte går ”mellan människor utan inne i varje människa”. Det är först när vi vågar erkänna att de flesta av oss under vissa omständigheter skulle vara kapabla till grymma övergrepp mot våra medmänniskor, som vi kan undvika alltifrån mobbning till folkmord.

Med Hegels ord som Hultén citerar: ”Det enda vi lär av historien är att vi inget lär av historien”. Med senaste tidens grymheter i Syrien och Egypten känns det desto mer beklagligt att boken är så rörig och brister i resonemangen. För den behövs.

Hannah Laustiola

Till statssuveränitetens försvar

»Lagen mot krig. Om FN-stadgans våldsförbud och aggessionskrigen«
Rolf Andersson, Mats Björkenfeldt, Per Boström, Lars-Gunnar Liljestrand
Celanders förlag

I dessa dagar förbereder sig världen på vad som kallas bestraffningsaktion mot den syriska regimen som anklagas för att ha använt kemiska vapen. Eftersom FN:s säkerhetsråd inte är enigt anser många bedömare att det kan vara befogat att USA genomför anfall mot Syrien. Användandet av kemiska vapen är ett fruktansvärt brott och bilderna på döda civila har skakat världen, vilket USA:s president Barack Obama betonade vid besöket i Stockholm.

Det kan dock vara värt att påminna, som Joost R. Hiltermann gjorde i New York Times den 17 januari 2003 att det irakiska gasanfallet mot staden Halabja i mars 1988 inte orsakade någon större proteststorm. Det tog sju veckor innan säkerhetsrådet i FN kom med ett urvattnat uttalande och trots att USA visste vad som hade hänt i Halabja instruerades amerikanska diplomater att försöka sprida uppgiften om att Iran också var skyldigt. USA var vid denna tidpunkt nämligen allierat med Saddam Husseins Irak och stödde angreppskriget mot Iran.

I *Lagen mot krig* försöker de fyra författarna slå hål på den mytbildning som inte minst ledare i väst torgför när det gäller att föra anfallskrig och påminner om FN-stadgans våldsförbud. USA:s agerande i Irak och Afghanistan nagelfars liksom det märkliga sätt som Nato, Sverige, Qatar med flera tolkade säkerhetsrådets resolution vintern 2011 om att skydda civilbefolkningen i Libyen. Resolutionen hälsades som en framgång för R2P, skyldigheten att skydda, men innehöll knappast klartecken för att med hjälp av massiva vapenleveranser, insatser av specialförband och ett flygkrig störta en diktator.

Tyvärr är författarna så fastlåsta i sitt försvar av staters suveränitet och selektiva i sitt urval av fakta att de förlorar trovärdigheten. Å ena sidan kan de hävda att siffrorna över antalet döda i Libyen var överdrivna när Nato inledde flygkriget medan de å andra sidan hävdar att ”50 000 människor offrades” genom bombkriget. Å ena sidan kan de medge att säkerhetsrådet har rätt att ingripa för att ”återställa eller upprätthålla internationell fred och säkerhet” medan de å andra sidan hävdar att regimfrågan är ”en intern syrisk angelägenhet”. Det borde gå att hitta en väg mellan anfallskrig som förs under falska förespeglingar och en passivitet inför katastrofer som Balkan, Rwanda och Syrien vilka också fått allvarliga regionala konsekvenser..

Ulf B Andersson

MED ETT KNAPPTRYCK KAN DU GÖRA SKILLNAD. BLI SMS-AKTIVIST!

Du får ett sms varannan vecka som berättar om en aktuell aktion som du kan svara på. Ditt namn läggs då till ett färdigskrivet vädjande som skickas vidare till berörda makthavare. Avsluta din prenumeration genom att skicka AKTIVIST STOPP till 72 980. Varje sms kostar 5 kronor att ta emot.

AMNESTY INTERNATIONAL

PRESENTER TILL DIG SJÄLV OCH ANDRA - FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

BUTIKEN.AMNESTY.SE

AMNESTY INTERNATIONAL

Från den första blicken,
till den sista dansen.
Från den första kyssen,
tills du flyttar in.
Från den första gången,
tills magen börjar växa.
Från den första värken,
tills något verkar fel.
Från obeskrivlig lycka,
till hopplöshet och rädsla.

Från barnets första hjärtslag,
till ett av dina sista.
Från den sista blicken,

tills livet skiljer oss åt.

STOPPA MÖDRADÖDLIGHETEN!
LÄS LIVSVIKTIGA BERÄTTELSER OCH MER OM PROJEKTET PÅ KVINNORSLIV.SE

Med stöd från
SVENSKA POSTKOD LOTTERIET

AMNESTY INTERNATIONAL

MALMÖ (SENSUS, STUDENTGATAN 4)

Asylrättens ABC
5/10 kl 10-18

Företags ansvar och mänskliga rättigheter (grund)
16/10 kl 17-21

A som i Amnesty
19/10 kl 10-17

Dödsstraffet
24/10 kl 17-21

Vadå företags ansvar? Så funkar det! (fördjupning)
6/11 kl 17-21

Vadå diskriminering? Så funkar det!
16/11 kl 10-18

GÖTEBORG (SENSUS, DROTTNINGGATAN 30)

A som i Amnesty
28/9 kl 10-17

Företags ansvar och mänskliga rättigheter (grund)
9/10 kl 17-21

Dödsstraffet
17/10 kl 17-21

Kvinnors rättigheter
19/10 kl 10-18

Asylrättens ABC
9/11 kl 10-18

Fattigdom och mänskliga rättigheter
16/11 kl 10-18

Vadå företags ansvar? Så funkar det! (fördjupning)
20/11 kl 17-21

A som i Amnesty
23/11 kl 10-17

STOCKHOLM (SENSUS, MEDBORGARHUSET, MEDBORGARPLATSEN)

A som i Amnesty
28/9 kl 10-17

Företags ansvar och mänskliga rättigheter (grund)
2/10 kl 17-21

Kvinnors rättigheter
5/10 kl 10-18

Asylrättens ABC
19/10 kl 10-18

Vadå företags ansvar? Så funkar det! (fördjupning)
23/10 kl 17-21

Vadå diskriminering? Så funkar det!
26/10 kl 10-18

Dödsstraffet
7/11 kl 17-21

Fattigdom och mänskliga rättigheter
9/11 kl 10-18

Företags ansvar och mänskliga rättigheter (fördjupning)
13/11 kl 17-21

A som i Amnesty
23/11 kl 10-17

Kvinnors rättigheter
30/11 kl 10-18

AMNESTY INTERNATIONAL

Följ oss på Facebook och Twitter!

AMNESTYAKADEMIN

www.amnesty.se/amnestyakademin

INSPIRERANDE MÖTE MED ANDRA MÄNNISKORÄTTSKÄMPAR

Under fem varma sommardagar i augusti samlades flera hundra människorättsaktivister från hela världen på Amnestys internationella rådsmöte i Berlin. Olika erfarenheter, kulturer och hjärtefrågor blandades och resulterade i spännande diskussioner och många viktiga beslut om alltifrån interna demokratifrågor till aktuella människorättsfrågor.

Det internationella årsmötet är Amnestys högsta beslutande organ. Där sätts inriktningen för hur rörelsen ska vara uppbyggd och vad vi tillsammans ska fokusera på. Mötet hålls vartannat år och samlar delegationer från alla Amnestys sektioner och strukturer. I år hölls mötet i Berlin. Den svenska delegationen bestod den här gången av ordförande, kassör, generalsekreterare och tre styrelseledamöter.

På årets rådsmöte stod våra två stora kampanjer för de kommande åren om tortyr och om sexuella- och reproduktiva rättigheter högt på agendan. Många diskussioner rörde abort, att alla kvinnor ska ha rätt till abort om graviditeten hotar deras liv och hälsa eller om de blivit utsatta för incest eller våldtäkt. Denna fråga har länge varit kontroversiell även inom rörelsen, men börjar nu ta fäste och kommer att vara en av våra huvudfrågor de närmaste två åren. Vi fick höra om hur det gått för Beatriz, den unga flicka från El Salvador som väckte engagemang världen över när hon nekades abort trots att graviditeten hotade hennes liv och som efter omvärldens högljudda protester till slut slut fick den medicinska vård hon behövde för att överleva. Alltför många kvinnor runt om i världen behöver, precis som Beatriz, få bättre vård och i vissa fall en abort.

Många sektioner och strukturer hade lämnat in resolutioner där de föreslog nya arbetssätt och nya arbetsområden. Några beslut som gick igenom kan komma att märkas i våra kampanjer framöver. Bland annat tog vi ett beslut om att ta fram tydligare strategier och metoder för att uppmärksamma människorättskränkningar i samband med idrottsevenemang, något som ju varit synnerligen aktuellt just denna sommar.

Ett ofrånkomligt fokus på mötet var förstås vår egen interna omstrukturering i Amnesty. Vi ska decentralisera vårt huvudkontor i London till regionala förgreningar på många olika platser i världen. Genom omstruktureringen ska vi vara på plats där många av de grövsta människorättskränkningarna sker och på det sättet bli snabbare, effektivare och mer relevanta. Detta är en stor process som påverkar alla delar av rörelsen, och under möten delade delegater från olika länder med sig av sina farhågor och förhoppningar inför det nya arbetssättet. Ett filmklipp från ett redan etablerat regionkontor i Sydafrika visade mötet vilket fantastiskt arbete vi kan åstadkomma när vi är på rätt plats vid rätt tillfälle och en stor optimism och framåtanda präglade diskussionerna kring omstruktureringen även om det förstås finns många frågor kvar att lösa.

Mötet avslutades med ett seminarium där mötesdeltagarna via direktlänk fick lyssna till och prata med den nordkoreanske människorättskämpen Shin Dong-Hyuk som flytt till Sydkorea. Shin Dong-Hyuk berättade om de grova människorättskränkningar som sker i Nordkorea och hur han tillsammans med många andra försöker arbeta för en förbättring. Han uppmanade oss alla att inte ge upp utan istället arbeta ännu hårdare för att även Nordkoreas folk ska få åtnjuta mänskliga rättigheter.

Människorättskränkningar finns i hela världen, från abortförbudet på Irland till tortyr i Mellanöstern och bristande yttrandefrihet i Nordkorea. Därför är det viktigt och inspirerande att se att det i hela världen också finns engagerade och framgångsrika människorättskämpar som Beatriz, Shin Dong-Hyuk och de många deltagarna på Amnestys internationella rådsmöte.

TORA TÖRNQUIST
SEKTIONSSTYRELSEN

NYTT MEDLEMSFORUM!

Du har väl inte missat vårt nylanserade medlemsforum? Där kan du diskutera, debattera och dela tips och idéer med andra medlemmar. Gå in och registrera dig på medlemsforum.amnesty.se

Fatta Pennan

Bahrain:
Tortyr efter protest mot Formel 1

Nafeesa al-'Asfoor, 31, och Rayhana al-Mousawi, 38, greps den 20 april vid en fredlig protest i samband med motortävlingen Formel 1 som hölls i Bahrain. De sitter nu i ett kvinnohäkte i staden Issa. De bägge aktivisterna har berättat för sina familjer att de utsatts för tortyr och tvingats skriva under erkännanden. Åklagaren förbereder nu åtal för "medlemskap i terroristgrupp" och planer på att "placera en sprängladdning på racerbanan".

Nafeesa al-'Asfoor har hälsoproblem och familjen är orolig för att hon nekas adekvat vård. Rättegången mot de båda kvinnorna väntas påbörjas under september. Den 6 augusti utfärdade kungen ett dekret där alla demonstrationer i huvudstaden Manama förbjuds.

Skriv till
King
Shaikh Hamad bin 'Issa Al Khalifa
Office of His Majesty the King
P.O. Box 555, Rifa'a Palace, al-Manama, Bahrain
Fax: +973 1766 4587

Your Majesty,

Allow me to express my concern at the detention of Nafeesa al-'Asfoor and Rayhana al-Mousawi. They were arrested on April 20 while they were participating in a peaceful protest against the imprisonment of Bahraini political activists. The women claim that they were tortured and otherwise ill-treated by the police. They were forced to sign confessions which they later withdrew.

If Nafeesa al-'Asfoor and Rayhana al-Mousawi are held solely for exercising their rights to freedom of expression and assembly, I urge that they immediately and unconditionally be released.

The allegations of torture and ill-treatment must promptly and independently be investigated, and anyone found responsible for abuses must be brought to justice.

According to my information, Nafeesa al-'Asfoor has been denied adequate medical care for her health problems, and I urge Your Majesty to ensure that she is provided with necessary medical attention, including access to specialised hospitals.

Respectfully,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 4 oktober.

Colombia:
Dödshot mot Danilo Rueda

Den 22 augusti tog Danilo Rueda emot ett dödshot på öppen gata i Colombias huvudstad Bogotá. Två män kom fram till honom och en av dem lade sin hand på Ruedas huvud och sade "Gerillakrigare. Död åt folk i Rättvisa och fred". Danilo Rueda tillhör en allkyrklig kommission för rättvisa och fred och dödshot kom kort tid efter ett mordförsök på en annan medlem. Kommissionen arbetar tillsammans med afrocolombianska samhällen i ett område i departementet Choco där paramilitärer har inlett en tvångsmässig rekryteringskampanj. Amnesty kräver att Danilo Rueda och andra medlemmar i kommissionen får skydd och att paramilitära grupper upplöses.

Skriv till
Presidente Juan Manuel Santos
Presidente de la Republica, Palacio de Narino, Carrera 8 No.7-26
Bogotá, Colombia
Fax: +57 1 596 0631

Excelentísimo Señor Presidente:

Permítame expresar mi preocupación por la seguridad de Danilo Rueda, miembro de la Comisión Intereclesial de Justicia y Paz. quien recibió una amenaza de muerte el 22 de agosto. También otros miembros de Justicia y Paz, así como los líderes de las comunidades de la cuenca de los ríos Curvaradó y Jiguamiandó, están en peligro. Insto a las autoridades que brinden protección efectiva a quienes lo soliciten, de acuerdo con los deseos de los propios afectados.

Las autoridades deben ordenar una investigación exhaustiva e imparcial sobre la amenaza de muerte, hacer públicos sus resultados y llevar a los responsables ante la justicia.

Los grupos paramilitares tienen que ser desmantelados, y hay que romper sus vínculos con las fuerzas de seguridad, de acuerdo con las reiteradas recomendaciones de la ONU en materia de derechos humanos.

Las autoridades deben cumplir con su obligación de garantizar que los defensores y defensoras de los derechos humanos pueden llevar a cabo su trabajo sin temor, tal y como establece la Declaración sobre los Defensores de los Derechos Humanos adoptada por la ONU en 1998.

Respetuosamente,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 4 oktober.

Ekvatorialguinea:
Politisk aktivist behöver vård

Clara Nsegue Eyí, också känd som Lola, är lärare och grundare av partiet PDJS, Demokratiska partiet för social rättvisa, som myndigheterna vägrar att registrera. Hon är också aktiv i MPP, den folkliga proteströrelsen. Inför valet i Ekvatorialguinea den 26 maj försökte MPP genomföra en demonstration i huvudstaden Malabo men polis och militär spärrade av stadens centrum och omkring 12 organisatörer av demonstrationen greps veckan innan. Det styrande partiet PDGE, som leds av president Obiang Nguema, fick 99 procent av rösterna i valet. Ett oppositionsparti, CPDS, försökte i juni hålla en demonstration mot valfusk men Malabos centrum intogs åter av polis och militär.

Clara Nsegue Eyí har beordrats av myndigheterna att hålla sig i sin födelsestad Mongomo trots att hon bor i Malabo. I slutet av juni greps hon och hon är nu allvarligt sjuk och behöver vård.

Skriv till riksåklagaren
David Nguema Obiang
Fiscal General de la República
Fiscalía General de la República
Malabo, Ekvatorialguinea
Fax: +240 333 09 1338/4961

Señor Fiscal General:

Clara Nsegue Eyí, fundadora del Partido Democrático de la Justicia Social (PDJS), ha sido detenida sin cargos ni juicio desde a finales del mes de junio. Ella ha negado a obedecer una orden ministerial por la que se la confinaba a su ciudad de nacimiento, Mongomo, por no ser ése su lugar de residencia habitual.

Yo pido la liberación inmediata e incondicional de Clara Nsegue Eyí, considerada presa de conciencia, puesto que, al parecer, ha sido recluida exclusivamente por sus actividades políticas pacíficas y por haberse negado a obedecer la orden ministerial ilegal, confinandole a su ciudad natal, pese a no ser ése su lugar de residencia habitual.

Según información Clara Nsegue Eyí se encuentra gravemente enferma y tiene un tumor que necesita urgentemente atención médica. Pido a Usted Sr. Fiscal General, que se le permita inmediatamente acceder a tratamiento médico de urgencia en un centro médico adecuado.

Atentamente,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 4 oktober.

Ovanstående vädjandebrev finns också på amnestypress.se
(längst upp i högra hörnet)

Den 12-13 oktober i Stockholm samlas vi för att utvecklas som aktivister, lyssna på personer med livsviktiga erfarenheter, förbereda oss inför kampanjen Skriv för frihet och nosa på vad som händer i svenska sektionen nästa år.

Mer information och anmälan på
www.amnesty.se/aktivistseminariet

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER + FÖRETAG = SANT?

Amnesty Business Group bjuder in till en heldag på temat mänskliga rättigheter och företag. Det kommer bjudas på paneldebatt, diskussioner, filmvisningar och föreläsningar. Hela dagen är gratis! Mer information hittar du på: www.amnesty.se/om-amnesty/kalendarium

Datum: Söndag 10 november kl. 11:00-15:00
Plats: Palme-salen, ABF-huset, Sveavägen 41 i Stockholm.

BESTÄLLNINGSKUPONG

☐ **JA, JAG BESTÄLLER AMNESTYS ÅRSRAPPORT 2013!**
Rapporten kostar 200 kr.
Kostnad för porto tillkommer.

☐ **JA, JAG BESTÄLLER SVENSKA SEKTIONENS ÅRSREDOVISNING 2012**
Vi skickar den mot portokostnad.

☐ **JA, JAG VILL PRENUMENERA PÅ AMNESTY PRESS!**
5 nr per år kostar 160 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.
Som medlem får du Amnesty Press automatiskt.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty international, svarspost 110 610 800, box 4719, 116 92 Stockholm

AMNESTYS
ÅRSRAPPORT 2013

SVENSKA SEKTIONENS
ÅRSREDOVISNING
2012

Posttidning
Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begr. eftersändning
Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med den nya adressen på baksidan (ej adressidan).

Ett år sedan Gambia återupptog avrättningar

Ett år har gått sedan jag den 23 augusti kom in på mitt kontor i London i tron att det skulle bli en vanlig arbetsdag. Då visste jag inte att det skulle bli den mest intensiva dagen hittills i mitt arbete för mänskliga rättigheter. Plötsligt började det komma telefonsamtal från familjer och andra som berättade för oss att nio dödsdömda fångar hade avrättats kvällen innan i Gambia.

I Gambia hade ingen avrättats sedan 1985 men vi hade fått varningstecken då president Yahya Jammeh tidigare i augusti 2012 i ett tal hade tillkännagett sin avsikt att avrätta ”alla dödsdömda fångar”. Även om få saker i Gambia längre förvånar mig så hade jag ändå svårt att tro på uppgifterna om att avrättningarna hade inletts. Jag kommer ihåg att jag knappt sov den kommande helgen då jag gång på gång försökte få bekräftelse på uppgifterna samtidigt som jag hoppades att de inte skulle stämma.

FOTO: SEYLLOU/AFP/SCANPIX

Demonstration i Senegals huvudstad Dakar den 30 augusti 2012 i protest mot avrättningarna i Gambia. Texten på banderollen lyder: ”Yahya Jammeh. Mördare. Paranoiker. En fara för hela subregionen”.

Regeringen i Gambia var tyst i åtskilliga dagar. Jag kan inte ens föreställa mig vad fångarna och deras familjer gick igenom. Hemlighetsmakeriet bakom avrättningarna var plågsamt och avskyvärt. Varken familjer eller advokater hade underrättats om avrättningarna och regeringen i Senegal fick ingen information om att två senegalesiska medborgare fanns bland dem som avrättades.

Fram tills nu har ingen information getts om var de avrättade begravdes. Detta trots att FN:s råd för mänskliga rättigheter i en resolution i mars 2012 uppmanade stater som avrättar att antingen överlämna kroppen till anhöriga eller avslöja var kroppen har begravts. När stater verkställer avrättningar i hemlighet förvärras grymheten i dödsstraffet ytterligare. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter och Kommittén mot tortyr har tidigare kritiserat hemlighetsmakeriet kring avrättningar i Japan, Vitryssland, Mongoliet och Uzbekistan (de två sistnämnda länderna har senare avskaffat dödsstraffet).

Det är dags att erkänna att människor som döms till döden troligen har en familj och att barns och andra familjemedlemmars mänskliga rättigheter också kränks. Dödsstraffet straffar också för alltid alla familjemedlemmar.

Det finns naturligtvis också andra aspekter kring bristen på respekt för en korrekt rättsprocess i samband med dödsstraff. Exempelvis vet vi att ingen av de nio avrättade i Gambia hade uttömt sina möjligheter att få sin sak prövad i rättsväsendet trots att denna rätt att överklaga finns i Gambias författning. Det är den gambiska regeringens sak att se till att överklaganden kan nå Gambias högsta domstol.

Det finns ytterligare dussintals fångar i dödscell i Gambia som också upplevt oegentligheter i sin rättsliga process. Amnesty International är speciellt bekymrad när det gäller general Lang Tambang, tidigare arméchef, och hans sju medåtalade. De har dömts till döden för högförräderi. Deras domar och straff fastställdes i högsta domstolen i höstas men frågetecken finns kring de bevis som lades fram. Dessutom finns rapporter om att de hade torterats.

Efter avrättningarna i augusti kom internationella och regionala påtryckningar på Gambia som saknar motstycke när det gäller Gambia. Amnesty International gick samman med aktivister runt om i Västafrika och resten av världen för att kräva att den gambiska regeringen medgav att avrättningarna hade genomförts och att ytterligare avrättningar skulle stoppas. De målen uppnådde vi då regeringen till sist offentliggjorde namnen på de avrättade och meddelade att tills vidare skulle inga fler dödsdomar verkställas.

Nu hoppas vi att fler västafrikanska ledare ska göra som Abdou Diouf, Senegals tidigare president och generalsekreterare i den frankofona organisationen, där fransktalande länder ingår, och tydligt gå ut och uppmana Afrika att avskaffa dödsstraffet. ■

Lisa Sherman-Nikolaus
Lisa Sherman-Nikolaus är Västafrikautredare på Amnesty International. Denna text utgår från ett tal hon höll på ett möte i Senegals huvudstad Dakar den 23 augusti vid ettårsdagen av avrättningarna i Gambia.

Översättning: Ulf B Andersson